Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[Б]УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-hээ гарана | № 244 (16767) | 1984 оной октябриин 24, среда | Сэн 3 мүнгэн.

...Түбхын түрүүн хүдөө ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө hаналаа табихадаа, манай бухы баялигуудай эгээл шухала юумэнэй нэгэн болохо—газартаа тад ондоогоор хандаха ёhотойбди. Тинhээ тинтэрээ уhалагдадаг, хатаагдаhан газарта бүришье нарин нягтаар хандаха хэрэгтэй. hайжаруулагдаhан гектар бүхэндэ бухы хэрэгтэй юумэ оруулан, хамаг халуун сэдьхэлhээ оролдожо хүдэлбэл, газар ашаяа харюулха гэжэ таряашад хэлэдэг бшуу.

(К. У. ЧЕРНЕНКО).

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум

[М]ОСКВА (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум октябриин 23-да ...нэгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко тэрээн дээрэ үгэ хэлээ. Пленум ...э КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихо... «Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые тогтууритайгаар ехэ болгохо зорилгоор мелиорациин, шанаржуу...hан газарай ашаг үрые дээшэлүүлгын удаан болзорой программа тухай» элидхэл хэhэн байна.

[К]ПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай [Ге]неральна секретарь нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэhэн үгэ

...үүд!

...хүнүүдэй ажабайдалые ...эгүйгөөр улам саашар... hайжаруулха гэhэн КПСС... ябуулгын үндэр дээ... зорилгодо сэхэ хабаа... дalые мүнөөдэр зүб... жэ байнабди. Хүдөө үйлэдбэрие хурдан ...с хүгжөөhэнэй, газар ...гаа үргэнөөр шанар... hайжаруулhанай үндэ... хоолой асуудалые ... талаар шэглүүлэгдэ... ...тэ ехэ хэмжээнүүд ...дэ хэлэгдэнэ.

...майн (1982 он) Пле...эрэ ороной Эдеэ хоо... программые хамтаараа ... баталан абаhамнай ... Ооройдоол хоёр жэл ..., гэбэшье энэ хадаа ... үе саг болоо гээд ...амтайгаар хэлэжэ ша...

...й бухы түүхэдэ эгээл ...нэй хүдөө ажахын ...н 1983 ондо абтаа hэн. ... ондо сагай уларилай ...арамжагүй байгаашье ...олохон районуудта ехэ ...үүр болоошье hаань, ... ажалшад үндэр үрэ ...ые түйлахын түлөө баа...алтайгаар тэмсэжэ бай... ...—1984 онуудта хүдөө ... продукци үйлэдбэрил... ...тэ хэмжээнэй энэ та... ...й түрүүшын хоёр жэ... ...э 20 миллиард шахуу ...эр ехэ болохо байhа... ...элирэнхэй.

... мал ажал дээрэ ... байhан хубилалтанууд .... hү үйлэдбэрилгын ...ундуур хэмжээн 7,4 ... тонноор, мяха —1,4 ... тонноор, харин үн... ...йлэдбэрилгэ 4,6 милли... ... дээшэлээ. Овощ бо... ... жэмэс хуряалга ни... .... Эдэ бүгэдэ за... ...э шухаг продуктнуу... ...эглэлгын хэмжээе дээ... ..., совет хүнүүдэй эдеэ ...эйлнүүдые hайжаруул... ...өөлhэн байха юм.

...олбол, хүдөө ажахын ...идэ ехэ амжалтануу... ...лагдаhаниинь арсаша... ...эдээн тухай хэлээгүй ...аралан болон фермэ... ...й хүдэлмэрилэгшэдэй шэн ..., хүндэ хүшэр ажа... ...эдлоогүй ушар боло... .... Хүдөө нютагуудай ... комитедүүдэй, совет ... ажахын органуудай ... эмхидхэлэй, полити... ...эрдэмтэй хүдэлмэрие ... hайнаар сэгнэхэ хэрэг... Промышленностиин, ба... ... транспортын, бухы ... ажахын ажалша кол... ...үүдэй хүдөө ажахые ...гэдэ оруулжа байhан ...ээ хубитые мүн лэ тэм... ... шухала.

...ө ажахын продукци үй... ...илгые дээшэлүүлхэ та... ... саашадаашье хүсэлэл ...онуудаа арьбадхаха, ...ромышленна комплексын ... hалбаринуудай амжалта... ...р хүдэлхынь тула шуха... ... байдал байгуулха уял... ...ди.

...ooho таряа үйлэдбэрил... ...элбэришэгүйгөөр үргэд... ...ээшэлүүлхэ гээшэ урдын... ...этэ гол зорилго бай... ... Өөрын жэлнүүдтэ оро... ...оо бухы эрилтэ хэрэг... ...нүүдые гүйсэд дүүрэнээр ...н тула тэрэниие хур... ...гэнөөр дээшэлүүлхэ шу...

... ажалда түйлагдаhан ам...жалтануудые батадхаха, тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула бухы юумэ хэхэ гээшэ хойшолуулашагүй шухала удха шанартай хоёрдохи зорилго болоно. Адууhа малай үүлтэрые hайжаруулhанай, тэжээлэй баазые эрид шууд бэхижүүлhэнэй ашаар малай ашаг шэмые нэн түрүүн дээшэлүүлхэ зэргэтэйбди. Малайнгаа тоо толгойе олошоруулангүй, тэжээл, ажал болон мүнгэ зөөри гамтайгаар гаргашалжа, бүри ехэ продукци абаха гээшэ мал ажалые хүгжөөлгын гол шэглэл болохо ёhотой.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие али бухы талаарнь хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэ, тэрэниие индустриин үндэhэ hуури дээрэ гаргалга хадаа эдэ гол зорилгонуудые шиидхэлгын ори ганса зүб харгы зам болохо байhаниинь дамжаггүй. Хүдөө ажахыда капитальна hомололгоёо саашадаашье ехэдхэхэбди, оньhон техникэ болон бусад материальна хэрэгсэлнүүдээр тэрэниие түгэс хангахабди. Гэбэшье эдэ бухы нөөсэнүүдые саашадаашье үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ, эгээл ехэ, хурдан түргэн ашаг үрэ абажа болохо участогуудта тэдэниие элсүүлэн табиха гээшэ тон шухала.

Иимэ хандаса промышленна аргаар шубуу үсхэбэрилгэдэ, мал шахан таргалуулгада, кукуруза, саахарай свекло болон бусад ургамалнуудые таража ургуулгые индустриин үндэhэ hуури дээрэ гаргалгада горитой үрэ дүнгүүдые түйлаха арга олгохо байна. Намар болон хабар таригдадаг шэниисэ ургуулгые эршэмтэйгээр ябуулха онол арганuудые нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые ЦК-гай Политбюро hаяхан hайшаагаа hэн. Эдэ хэмжээнүүд орон доторнай хэдэн миллион тонно таряа нэмэжэ абаха арга олгохо ёhотой. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бухы hалбаринуудые иимэ аргаар хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Мүнөө үедэ бидэнэй түйлаhан амжалта, саашадаа бэелүүлхэ юумэн хүдөө нютагуудые социальна талаарнь шэнэдхэн хубилгахын тула бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээнүүдтэй гол түлэб холбоотой байна. Хүнүүд тухай анхарал оролдолго гаргаха, тэдэнэй ажалай ба ажаhуудалай эрхэ байдалые hайжаруулха, соёлой ажабайдалые саашадань хүгжөөн hалбаруулха гээшэ үйлэдбэриин амжалтануудай эшэ үндэhэн болоно гэжэ парти тоолодог юм. Эдэ асуудалнуудта Политбюро hуларшагүй анхаралаа хандуулдаг байгаа, саашадаашье хандуулха юм. Хүдөөгэй ажалшадай ажабайдалда үндэhэн хубилалтанууд боложо байна, манай хүдөө нютагай түхэл шарай танигдашагүй болотороо хубилна гэжэ мүнөөдэр тодорхойгоор хэлэжэ шадахабди.

Энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо хүдөө нютагуудта дүн хамта 132 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдажа, 10 миллионhоо дээшэ хүн байра байдалаа hайжаруулха аргатай болоо. hургуулинуудые, hургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, элүүрые хамгаалгын ба соёлой объектнүүдые барилга үргэдхэгдөө, хүн зоной hуудал байдалые хангалга нарижуулан hайжаруулагдаа. Колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бодото олзо доход жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ, эд бараа худалдалга хурдан түргэнөөр ургана.

Нүхэдүүд, иимэ тоо, баримтанууд тухай бодоод үзэгты. СССР-эй Центральна Статистическэ управлениин баримта мэдээнүүдэй ёhоор, мүнөө хүдөө нютагуудта ажаhуудаг зуун бүлэ бүхэнэй 85-ниинь телевизорнүүдтэй, 87-ниинь радиоприемнигуудтай, 73-ниинь холодильнигуудтай, 60-ниинь хубсаhа угаадаг машинануудтай байна. Хүдөө нютагта ажаhуудаг хоёрдохи бүлэ бүхэн хүнгэн автомобильтай гү, али мотоциклтай юм. Эдэ бүгэдэ хүдөөгэй хүн зоной ажабайдалые городойхитой адлирхуу болгохо гэhэн манай программна зорилгонуудай нэгые шиидхэлгын харгы замда горитой ехэ амжалтануудай түйлагдажа байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ.

Иимэ асуудал абажа харая. Хубиин хамhабариин ажахынуудые хүгжөөхэ тухай мэдээжэ тогтоолнуудай абтаhанhаа хойшо хүн зоной хубиин эбэртэ бодо малай тоо 1 миллион 600 мянгаар олошоруулагдаа, тэдэнэртэ бии байhан гахайнуудай тоо мүн лэ иимээр нэмээгдээ. Хони болон шубуудые үсхэбэрилгэ үргэдхэгдэhэн байна. Энэ хадаа манай колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ горитой ехэ нэмэлтэ болоно бшуу.

hүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй хүн зоной хото город руу нүүхэ ябадал хорожо захалаа гээд онсолон тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэ хадаа удаан хүлеэгдэhэн ушар болоно гэжэ сэхэ хэлэхэ ёhотойбди. Тиин тэрэнэй бодотоор бэелүүлэгдэжэ байhаниинь hайн лэ. Гурбан жэлэй турша соо хүнүүдэй хүдөө нютагhаа гаража ошолго 8 процентээр хороhон байна. Энэ ябадал Россин Федерацида — 24, харин Хара бэшэ хүрьhэтэ нютагуудта 30 процентдэ хүрөө.

Хүдөө нютагуудта хүн зоной үдэсын урган дээшэлжэ байhаниинь мүн лэ шухала. Энэ табан жэлдэ РСФСР-тэ, Украинада, Белоруссида энэ ушар илангаяа эли бодоор харагдана. Эдэ районуудта демографическа талаар бэрхэшээлнүүд үшөөл ушаржа байhаар. Хүн зоной үдэсэ hүүлэй 20 жэлэй хугасаа соо 1983 ондо бухы орон доторнай эгээл үндэр ехэ хэмжээндэ хүрэhэн байна.

Нүхэдүүд, Эдеэ хоолой программые бэелүүлгын түрүүшын дүнгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ гэhэн зориго энэ тобшохон үгэ соогоо табяагүйб. Тэрэ бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна, совет хүнүүд энээниие hайн ойлгоно гэжэ батаар хэлэжэ болоно.

Гэбэшье hанаагаа амарха юумэмнай үгы. Хүдөө ажахын зарим участогуудта байдалнай хүшэр хүндэ байhаар. Энэ hалбариин продукци үйлэдбэрилгэ ороной улам ургажа байгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдhээ үшөөл гээгдэнэ. Зарим тэды hайн үрэ дүнгүүдэй түйлагдаашье hаань, олохон хото городуудай хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, нэн түрүүн мяхаар хангалга үшөөл доогуур хэмжээндэ байнхай. Энэ ушар Центральна Комитедэй hанааень зобооно, тэрэнэй үдэр бүриин анхарал оролдолгын хэрэг болоно.

Хүдөө ажахые экономикын үндэр хүгжэлтэтэй hалбари болгохын түлөө бэелүүлжэ байhан ажал хэрэгнай шэнэ, бүри ашаг үрэтэй шиидхэбэринүүдые абаха эрилтэ табина. Эндэ манай заабаринуудта юрын лэ хубилалта оруулха тухай хэлэгдэнэ бэшэ, харин шэнэ онол арганuудые бэдэрхэ, бухы юумэндээ зохёон байгуулхы ёhоор хандаха болонобди.

Энээн дээрэhээ газар hайжаруулха хүдэлмэриие үргэн дэлисатайгаар ябуулха, энээниие хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, орон дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри ехээр, тогтууритайгаар абадаг болохо шиидхэхы арга нүхэсэл мүн гэжэ тоолоод, КПСС-эй Центральна Комитет энэ асуудалые мүнөөдэр табижа байна.

Нүхэдүүд, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда эрхилхэ баатай бологдоно гэжэ таанад hайн мэдэнэт. Тарянай газарай ехэхэн хубинь байгаалиин-сагай уларилай таарамжагүй эрхэ бадалтай, ган гасуур болодог нютагуудта оршоно ха юм. Иимэ эрхэ байдалда тогтууритай hайн ургаса абадаг болохын тула сагай уларилай муухаа хүдөө ажахын хохидолгые шадаал hаа бага болгохо хэрэгтэй болоно.

Энэмнай хэр угhаа хойшо таряашадай hанаа сэдьхэлые эзэлдэг, айхабтар томо зорилго мүн. В. И. Ленин Совет засагай тогтоhон бүри түрүүшын жэлнүүдhээ тэрэниие шиидхэхэ арга замууд тухай бодомжолдог байhан. Тэрэнэй эдэбхи үүсхэлээр абтаhан «Ган гасууртай тэмсэхэ тухай» Ажалай болон Оборонын Соведэй тогтоол дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ган гасууртай тэмсэхэ гээшэ ороной хүдөө ажахын ажабайдалай түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай хэрэг болоно. Тэрээн тушаа хэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулганууд дайшалхы удха шанартай».

Тэрэл жэлдэ Владимир Ильич Кавказай коммунистнүүдтэ бэшэгээр хандаа hэн. «Газар уhалха гээшэ эгээл шухала, хизаар орониие шэнэдхэн хубилгаха, хүсэ ехэтэй болгохо арга болоно. Тэрэнэй ашаар урдын юумэ үгы болгогдохо, социализмын мандаха хэрэг бэхижүүлэгдэхэ байна» гэжэ тэрэ тон тодо хүрсаар, гүнзэгыгөөр зааhан байдаг.

Бүри тэрэ сагта энэ зорилгын бодото ленинскэ ёhоор сэсэн мэргэнээр, холын хараатайгаар табигдадаг байhаниинь харагдана бшуу. Манай үеын үдэрнүүдтэшье тэрэнэй айхабтар шухала, али тухай хүрса удха шанарынь бууралгүй гэжэ олон юумэ хэлэhэнэй үлүү гэжэ hанагдана. Хүнүүдые ургасынгаа түлөө түйлай ехээр hанаа сэдьхэлэй зобожо байхыень болюулха, байгаалиин бэрхэшээлые дабан гаража баясаха арга боломжо тэдэндэ олгохо сагнай ерээ. Энэ манай уялга энэ манай нэрэ хүндын хэрэг.

2000 жэлэй үе хүрэтэр газар hайжаруулха тушаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой баталhан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоhон түсэбүүд тухай Николай Александрович Тихонов эндэ дэлгэрэнгыгээр хэлэжэ үгэхэ байна.

Мүнөө эндэ баталагдан абтахаяа байhан шиидхэбэринүүд саашадаа газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ шэнэ, томо шата боложо үгэхэ байhаниинь лабтай. Уhалагдадаг, намагhаа хатаагдаhан газарые нилээд богони болзор соо нэгэ хахад дахин үргэдхэхэ, тэрэнэй ашаар газар таряалан дээрэhээ хоёр дахин ехэ продукци абадаг болохо зорилго табигдана. Гансахан тэрээнэй ашаар газар таряалан дээрэhээ абтадаг бухы продукциин хахадынь шахууе сагай уларилhаа дулдыдангүй абаха аргатай болохо байнабди. Нүхэд, энэмнай гол шухала гээшэ.

Айхабтар ехэ хэмжээнэй ажалай хэгдэхэ байбашье, гол юумэн гэхэдэ, газар hайжаруулгын ажалай шанарта эгээл ехэ анхарал хандуулагдаха болоно. Хүдөө ажахын продукци найдамтайгаар абажа, промышленна аргаар үйлэдбэрилхэ томо зононуудые гэхэ гү, али ороohо таряа, тэжээл, овощ ургуулжа абаха ёhотойл фабриканууды бии болгохо тухай хэлэгдэнэ. Тиихэдээ мүнөө үеын инженерна, гүйсэд автоматизированна системэнүүдэй хэрэглэгдэхэ шухала байhаниинь мэдээжэ ааб даа. hайжаруулагдаhан, шэнэлэгдэhэн газар дээрэ научна үндэhэ баримтатай онол арганууд эгээл hайн сортнууд, түрүү технологи, тусхай программын ёhоор ургаса абаха гэхэ мэтэ арганууд түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэгдэхэ ёhотой.

Үнэн сэхыень хэлэхэдэ, бидэ урдань хүдөөдэ иимэ шэнэ удха шанартай зорилгонуудые табиха, шиидхэхэшье аргагүй, тэрээн тухай бодомжолхошье аргагүй байгаабди. Мүнөө манда тиимэ арга боломжо бии болонхой. Хэрбээ урдандаа ажахынууд бүтээсэ багатай техникэ абадаг hаа, мүнөө машина бүтээлгымнай заводууд эгээл хүсэ ехэтэй элдэб янзын машина түхеэрэлгэнүүдые хүсэд бүридхэлтэйгээр бүтээн гаргана ха юм. Ургаса хамгаалха ашаг үрэ ехэтэй химическэ арганууд, үндэр баян ургаса үгэхэ сортнууд болон гибридүүд бии болгогдоо. Мүнөө сагта манай хүдөө ажахын мэргэжэл шадабари ехэтэй кадрнуудтай, үйлэдбэриие эмхидхэхэ шадабари ехэтэй хүтэлбэрилэгшэдтэй болоо. Хүдөө ажахын болон промышленностиин хоорондохи харилсаа холбооe бэхижүүлхэ шэнэ онол арга болохо агропромышленна нэгэдэлнүүд, илангаяа тэрэнэй районуудай звенонууд улам хүсэтэй болсожо байна. Экономико эрхилхэ онол арганууд нарижуулагдажа, хүдөөдэ хамтын подряд хүгжөөгдэжэ байнхай. Эдэ бухы арга боломжонуудые шадаал hаа хүсэд дүүрэнээр ашаглан хэрэглэхэ гээшэ гол шухала болобо.

Нүхэдүүд, түбхын түрүүн хүдөө ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө hаналаа табихадаа, манай бухы баялигуудай эгээл шухала юумэнэй нэгэн болохо — газартаа тад ондоогоор хандаха ёhотойбди. Тиинhээ тиитэрээ уhалагдадаг хатаагдаhан газарта бүришье нарин нягтаар хандаха хэрэгтэй. hайжаруулагдаhан гектар бүхэндэ бухы хэрэгтэй юумэ оруулан, хамаг халуун сэдьхэлhээ оролдожо хүдэлбэл, газар ашаяа харюулха гэжэ таряашад хэлэдэг бшуу.

Олонхи ушарта hайжаруулагдаhан газар ажахынуудай, бүхэли районуудай ажабайдалайнь хуби заяае шиидхэдэг гэхэдэ алдуу болохогүй. Саратовска областиие абаал үзэгты. Эндэ айхабтар шанга ган гасуур ходо боложо, бүри hая болотор эндэхи олохон ажахынууд үбhэ тэжээлээр ходо duталдадаг байгаа. Уhанай тэндэ хүрэжэ ерэhэнhээ хойшо хүнүүд найдамтай hайнаар хүдэлдэг болоо, тэдэнэрэй ажабайдалшье hайн боложо байна гэжэ В. К. Гусев намда хөөрөө hэн. Мүнөө эндэ хахад миллион гектар таряалангайнь уhалагдадаг болоhонhоо хойшо область мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө жэншэдгүй дүүргэнэ. Хүн зониие овощоор хангаха асуудалшье шиидхэгдээ.

Ставрополиин хэр угhаа хойшо үрэжэл муутай хооhон байhан Ногайска хуурай талашье уhалагдадаг боложо, танигдахаар бэшээр хубилаа. Нүхэр Н. Д. Терещенкын хүтэлбэрилдэг «Путь к коммунизму» колхоздо уhалууриин шэнэ hубаг ханаабуудай татагдаhанhаа хойшо гектар бүриhөө 128 центнер хүрэтэр тэжээлэй единицын хэмжээнэй олон жэлэй ногоон, силосэй ургамалнууд хуряагдана. Харин урдань эндэ гектар бүриhөө оройдоол 5 центнер ургаса абтадаг hэн. Тарянайнь ургаса гурба дахин ехэ дээшэлээ. Газар hайжаруулха гээшэмнай иимэл ехэ арга боломжо олгоно.

Нүхэдүүд! Газар hайжаруулха ниитэ гүрэнэй программые бэелүүлхэдээ, хаанаhаа ямар продукци абахаб, хэр ашагтай байхаб гэжэ хараада абан, капитальна hомололгые зүбөөр шэглүүлхэ хэрэгтэй. Хүдөө ажахын гол шухала асуудалнуудай нэгэн болохо — ороohо таряа, тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эхэнхи хүсэеэ зорюулха гэжэ шэнэ түсэб соо хараалагдана. Уhалагдадаг газарта овощ ургуулдаг болохо хэрэгые бэелүүлжэ дүүргэхэ гээшэ баhал шухала.

Энэ асуудалай территориальна талыень хаража үзэхэдөө, бидэнэй ороной урда зүгтэ уhалууриин эгээл ехэ хүдэлмэри хэхээр хараалhамнай өөрын үндэhэтэй байна. Эндэ газарынь hайн, ходо дулаан байдаг, ажалайнь нөөсэнүүдшье ехэ. Ондоогоор хэлэбэл, тэндэhээ эгээл ехэ ашаг үрэ түргэн саг соо абтаха бшуу. Хара хүрьhэгүй газартай зонодо мелиоративна хүдэлмэри ябуулагдажа үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Тиигэжэ энэ зоные шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Газар hайжаруулха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхадаа, түбхын түрүүн уhалагдадаг болон хатаагдаhан газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тушаа бухы гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Орон дотор даб дээрэ уhалагдадаг газарhаа проектын ёhоор абтаха ургасын оройдоол гурбанай нэгэ хубиинь абтажа байhаниинь яашье хүлисэшэгүй. Белоруссида, Молдавида, Россин Федерациин хоёрдохи область бүхэндэ hайжаруулагдаhан газарай ургаса хэдэн жэлдэ дээшэлнэгүй.

Крымскэ областьтой сасуулхада, Ростовско областьдо уhалагдадаг газар дээрэhээ нэгэ хахад дахин шахуу бага орооhон, үбhэ тэжээл болон бусад продукци абтадаг байна. Харин эдэ районуудай байгаалиин эрхэ байдал адлирхуу юм.

Заримдаа уhанай ажахын барилга муу шанартайгаар, комплексно бэшээр бэелүүлэгдэдэг, мелиоративна түхеэрэлгэнүүдэй удаан болзорто хэрэглэгдэхээр, ехэ ашаг үрэ үгэхөөр бүтээгдэдэггүй байhан тушаа ехэ hанаа амар байжа шадахагүйбди. Зарим областьнуудта тэдэниие муугаар ашагладаг байба. Бага гаргашатайгаар полинуудай үрэжэлые горитойгоор hайжаруулха арга олгодог жиирэй мелиораци үнгэргэлгые үндэhэ баримтагүйгөөр хэрэгсээдэггүй байна. Олохон районуудта уhанай нөөсэнүүд эзэн бусаар гаргашалагдана гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб.

Тиин зарим нүхэд эдэ бүгэдые али олон шалтагаанаар тайлбарилжа болохо, тиибэшье хэшээлтэй эзэд ажал хэрэгээ иимээр ябуулха ёhогүй.

Ажалдаа холбоогүй байха, харин заримдаа гансал өөрынгөө албан зургаанай тала хараха ябадалые министрнүүд нүхэд Васильев, Месяц болон Козлов эрид шууд болюулха зэргэтэй. Уhанай ажахын барилгые эмхидхэхэ ба газар хэрэглэхэ талаар уялгануудые хамтынгаа хүсэлэл оролдолгоор, бодомжотой hайнаар ба бүтэмжэтэйгөөр, партиин болон правительствын үмэнэхи ехэ харюусалгаяа мэдэрэн, бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Районно агропромышленна нэгэдэлнүүд, түбэй болон нютагуудай хүдөө ажахын бухы зургаанууд эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хам оролсохо ёhотой.

Иимэ асуудал дээрэ онсо тогтохо хүсэлтэйб. Объектые шэлэхэhээ эхилээд проектээр хараалагдаhан ургаса абатараа мелиорациин хүдэлмэри үнгэргэхэдөө, заабол комплексно хандалга хэрэгтэй. Уhанай ажахын барилгын асуудалнуудые шиидхэлгэ, газар ашаглан хэрэглэлгэ, энэ газар дээрэ ажахынуудые түбхинүүлгэ анханhаа хоорондоо холбоотой байха зэргэтэй. Уhалагдадаг ба хатаагдаhан газарта бухы хэрэгтэй юумэ: үтэгжүүлгэ техникэ, таряалан хамгаалха химическэ зүйлнүүдые, материально-техническэ бусад бухы хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха нөөсэнүүдые үгэхэ хэрэгтэй. Нүхэдүүд, үнэхөөрөөшье, арадай айхабтар ехэ мүнгэ зөөри мелиорацида hомологдодог, тэрээндэ тон ехээр найдадаг байнабди. Тиимэhээ хүтэлбэриин ямар нэгэн хэмжээндэ гаргагдаhан алдуу эндүүнүүдhээ боложо, эрхим үрэ дүн абаха арга боломжонууд hалгаагдаха ёhогүй.

СССР-эй Госплан, министерствэнүүд болон албан зургаанууд арбан хоёрдохи табан жэлэй гол шэглэлнүүдые зохёон хараалхадаа, мелиоративна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон хэрэгтэй химическэ продукци үйлэдбэрилгэдэ мүнөө табигдадаг шэнэ эрилтэнүүдые хараадаа абаха ёhотой.

Нютагай зургаануудhаа олон юумэн дулдыдаха болоно. Мелиорациин түрүүшын ээлжээнэй объектнүүдые бодомжотойгоор, бодото байдалда тааруугаар шэлэхэ ёhотой. Экономическа талаараа hула ажахынуудта онсо хандаса хэрэгтэй. Инженерна мелиоративна түхеэрэлгэнүүдтэй газар хэрэглэлгэдэ иимэ ажахынуудые эртээнhээ бэлдэхэ байна. Тэдэниие кадрнуудаар бэхижүүлхэ, үйлэдбэриин баазэ байгуулха, таряан ажал эрхилхэ болбосоролые дээшэлүүлхэ шухала.

Хэн нэгэн ерэжэ, хүдэлмэри эхилхэ гэжэ колхоз, совхозууд хүлеэгээд байхагүй бээз гэжэ бидэ тоолохо эрхэтэйбди. Тэдэнэр эдэбхи үүсхэл гаргаха, дотоодын нөөсэнүүдые хэрэглэхэ, газараа шанаржуулан hайжаруулха талаар уhанай ажахын эмхинүүдтэй хамта хүдэлмэреэ ябуулхын тула өөhэдынгөө хүсэ болон арга хэрэгсэлнүүдые элсүүлхэ зэргэтэй.

Хээрын нуга сабшалан гуримшуулха гээшэ хойшолуулашагүй хэрэг болоно. Тэдэнэр айхабтар ехэ газар эзэлдэг гээд мэдээжэ. Нүхэдүүд, хээрын ногоо абаха энэ ехэ нөөсые тоонгүй байхын аргагүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Бухы нуга сабшалангай болон бэлшээриин ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хүдэлмэриие хойшолуулангүй, бухы хүсэ шадалаараа ба үсэд нэтэрүүгээр эхилхэ хэрэгтэй.

Мүнөөдэр зүбшэн хэлсэгдэжэ байhан асуудалhаа уламжалан, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалнууд тухай хэлэнгүй байжа болохогүй. Бидэ мелиораци үргэнөөр бэелүүлхэ зуураа, яажашье hаа байгаалида нүлөө үзүүлхэ болонобди. Газар шанаржуулан hайжаруулхадаа, тэрээндэ хоро хүргэхэгүй, харин бүри hайн болгохо, байгаалиин арга боломжонуудые арьбадхаха, тон болгоомжотойгоор хандаха хэрэгтэй. Бидэнэр гансал мүнөөдэр тухай бэшэ, харин ерээдүй тухай бодохо, яаралтай, hайса бодожо үзэгдөөгүй шиидхэбэринүүдые абахагүй гэжэ оролдохо уялгатайбди. Газар дайдые хэрэглэдэг хүнүүд, гэр бүлын эсэгэнэр мэтээр, газараа улам бүри hайжаруулаад, удаадахи үетэндэ орхихо зэргэтэй гэжэ К. Марксын хэлэhэн үгые эндэ hануулбал зүйтэй байха.

Энэ ушарые hамбаашалан, иимэ юумэн тухай хэлэхэ байнаб. Ой модон — байгаалиин агууехэ баялиг мүн. Уhанай ба газарай нөөсэнүүдые сахин хамгаалгада, оршон тойронхи дайдые hайжаруулгада, газар дээрэхи бухы ажамидаралые hайн болголгодо тэрэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг. Ой модоной продукци ороной экономикодо айхабтар ехэ удха шанартай юм. Тэрээндэ баhал гамтай наринаар хандаха хэрэгтэй.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-га
Генеральна секретарь нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн ү

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Ой модоной зуруудай таригдаһан газарай хүрьһэн һалхинай ба уһанай нуралтада ородоггүй гэжэ крайкомууд болон обкомуудай зарим секретарьнар намда хэлээ һэн. Энэ асуудалые ёһотоор шиидхэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Ой модоной нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ, модо тарижа ургуулгада энэ баһал хабаатай. Энээн тухай гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэ, зарим хараа бодолые шэнээр хаража үзэхэ ёһотой.

Зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан асуудалнуудтай дашарамдуулан, минии хэлэхэ гэһэн бодолнууд иимэ байна.

Нүхэдүүд! Манай парти ээлжээтэ, XXVII съездэ бэлэдхэлэй шатада оронхой. КПСС-эй Программын шэнэ редакциие найруулгада ЦК-гай Политбюро онсо анхарал хандуулна гэжэ Уран зохёолшодой холбооной правлениин ойн баярай пленум дээрэ хэлээ һэм. Партиин Уставта оруулагдамаар хубилалтанууд тухай дурадхалнууд хаража үзэгдэнэ. Үндэһэ баримта болохо эдэ документнүүдэй ниитэ нэгэн байлгые хангаха шухала.

Устав дотор, Программын шэнэ редакцидал а д л и, п а р т и и н дотоодын ажабайдалые эмхидхэлгэдэ, тэрэнэй шата бүхэнэй ажал ябуулгын онол аргануудта, коммунистнуудай ажал хүдэлмэридэ ба зан ябадалда, тэдэнэрэй эдэбхи үүсхэл, харюусалга болон журамда КПСС-эй политическэ хараа шугамһаа уламжалан гараһан ехэ эрилтэнүүд харуулагдаха ёһотой.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй болон саашанхи үеын түсэбүүдые зохёон хараалалга съездэ бэлэдхэлэй таһаршагүй хубинь мүн. Тэрээн дотор энэ зуун жэлэй эсэс хүрэтэрхи партиин экономическа хараа шугам тодорхойлогдохо зэргэтэй.

Эдэ түсэбүүдэй гол зорилго ойлгосотой. Совет хүнүүдэй ажалай үндэр дүнгүүдтэ түшэглэн, арадай һуудал байдалые шэнэ шатада гаргаха, манай арадай ажабайдалай материальна болон оюун бодолой хэмжээе горитойгоор дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

Социально-экономическа хүгжэлтэ дэбжэлтын шэнэ амжалтануудые түйлаха гол харгы замуудые парти эли тодоор тодорхойлбо гээшэ. Энэмнай ниитын үйлэдбэриие улам түргэнөөр хүгжөөлгэ, ургалтын эршэ түгэс арга нүхэсэлнүүдые улам һайнаар хэрэглэлгэ болоно. Арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ үндэһэн хубилалтануудые бидэ заатагүй арбан хоёрдохи табан жэлдэ түйлаха ёһотойбди.

Эршэ түгэс хүгжэлтын зам дээрэ экономикые шэлжүүлэн гаргалга имагтал эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын үндэһэ һуури дээрэ түйлагдаха байна бшуу. Тиимэһээ хаа хаанагүй ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэй болоно. Бүхы һалбаринуудта али бүхы талаарнь арьбалалтын гурим шангадхаха, хүтэлбэрилгэ болон ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулгые үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлхэ гээшэ энээнһээ бага бэшэ, шухала удха шанартай.

Үйлэдбэриин үндэр ехэ эршэ, ашаг үрэ, бүтээгдэһэн зүйлнүүдэй эрхим һайн шанар —эдэ бүгэдэ хадаа һалбари бүхэнэй, предприяти бүхэнэй хүдэлмэриин уялгата гурим, ондоогоор хэлэбэл, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй ажалай даабари болохо ёһотой. Эндэ ямаршье хүнгэлэлтэ байха ёһогүй!

Эдэ залан сэхэ заабаринуудые партиин экономическа политикын бэелүүлгын гол шухала зэбсэг болодог гүрэнэй түсэбүүдэй даабаринууд болон үрэ дүнгүүд болгохо гээшэ мүнөө илангаяа шухала.

Холын хараатай түсэбүүдые бэлдэхэ хүдэлмэриин даб дээрэхи дүнгүүдые ЦК-гай Политбюро хаража үзөө. Тиихэдээ үйлэдбэриие хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ, арадай ажабайдалай хэм хэмжээе һайжаруулха талаар бүри үндэр, нилээд шанга түсэбтэ даабаринуудые хараалха гэһэн зорилго табигдаба. Мүнөө Госпланда, министерствэнүүд болон албан зургаануудта, республиканууд болон областьнуудта, предприятинуудта эсэсэй эгээл ехэ үрэ дүнгүүдые түйлаха хэрэгтэ манай түсэбүүдые улам бүри ехээр шэглүүлхын тула нөөсэ арга боломжонуудые элсүүлхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр эхилэнхэй.

Жэшээнь, Минэлектротехпром табан жэлэй туршада продукциин ургалтые 1,3 дахин дээшэлүүлхэ гэжэ түсэб доторoo хараалха арга боломжонуудые олоһон байха юм. Энэмнай тус министерствын талаар СССР-эй Госпланай түрүүн хараалаһанһаа дээшэ болоно.

Владимирска областной партийна организаци энэ хэрэгтэ зохёохы ёһоор хандаһан байна. Нэмэлтэ нөөсэнүүдые олоһоной ашаар промышленна үйлэдбэриин түрүүлэн хараалагдаһан ургалтые 30 процентээр ехэ болгохо арга олдоо бшуу.

Таанадай мэдэһээр, экономикын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар партиин Ленинградска обкомой ябуулжа байгаа хүдэлмэриие ЦК һаяхан һайшаан дэмжэһэн байна. Энэ талаар ехэ юумэн Москвада, Украинада, Казахстанда, Грузида болон бусадшье нютагуудта хэгдэжэ байнхай. Иимэ хүдэлмэриие республика, область бүхэндэ, бүхы министерствэнүүдтэ, предприяти бүхэндэ бүри эдэбхитэйгээр ябуулха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Съездэ бэлдэхэдээ, парти ажалшадай хүсэл оролдолгые байгша оной болон бүхыдэ табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлжэ байнхай. Байгша оной дүнгүүд муу бэшэ байха гээд мүнөө хэлэжэ болоно. Арадай ажахы эршээ түргэдхэжэ үргэлжэлүүлһээр, шанарай талаар үрэ дүнгүүд һайжарна, совет хүнүүдэй ажабайдалай хэм хэмжээшье ургана.

Гэбэшье бидэ алдуу эндүүнүүдээ эли тодоор харанабди. Олохон предприяти болон ажахынууд, хэдэ хэдэн областьнууд өөһэдынгөө арга боломжонуудһаа доошо хүдэлнэ, түсэбүүд болон уялгануудаа дүүргэнэгүй. Тиигэбэшье үшөөл саг бии гээшэ. Табан жэлэй эсэс болотор жэлһээ үлүүхэн саг байна, энэ үедэ нилээд ехэ юумэ заһаруулжа болоно бшуу. Үйлэдбэри дээрэхи гурим бүри ехэ хүсэтэйгээр, үсэд нэтэрүүгээр һайжаруулха, эмхи гурим дээшэлүүлхэ, түсэб дүүргэлгын ба үйлэдбэриин журамые, илангаяа гээгдэжэ ябаһан участогуудта, бэхижүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Хүдөө ажахын жэлые түгэсхэхэ ба ерэхэ жэлэй ургаса бэлдэхэ тухай нэгэ хэды үгэ хэлэлтэй. Сагай уларилай таарамжагүй байһан дээрэһээ зарим районуудта ургаса гэмтэһэн, энээнһээ боложо нилээд ехэ ороохо тариан дутуу абтахань гээшэ. Мал ажалые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ нилээд түгшүүрилтэй байдал ушаранхай. Хаа хаанагүй хүдөөгэй ажалшад, городойхидой эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула шэн зоригтойгоор ажаллажа байнхай. Энэ хүсэлэл оролдолгонуудыень КПСС-эй ЦК үндэрөөр сэгнэнэ. Мүнөө үедэ малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ болон бэлэдхэлгые жааханшье доошонь оруулхагүйн тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гээшэ тон шухала. Мүн хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдтэ али бүхы бэлэдхэлые үндэр хэмжээндэ ябуулха хэрэгтэй болоно.

Юрэнхы дээрэнь хэлэбэл, энэ жэлэй үлэһэн һаранuудта. мүн табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүгэдөөрэн габшагайгаар, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха, шэнэ табан жэлые һайнаар эхилхын тула найдамтай үндэһэ һуури байгуулха ёһотойбди.

Нүхэдүүд! Мүнөөдэр ЦК-гай Пленум газарай үрэжэл һайжаруулха талаар зохёохы ехэ хүдэлмэриин түсэб зүбшэн хэлсэхэ байна. Тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгые ойрын жэлнүүдэй габшагай ажалай шэглэл гэжэ парти тоолоно.

Мелиорациин программые дэлбэлэн тодорхойлһон КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудтай Пленумдэ хабаадагшад танилсуулагданхай. Эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгые партийна шанга хиналта доро абаха гүйлтатайгаар союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд болон обкомуудай нэгэдэхи секретарьнуудта ЦК-гай Политбюрогой зүгһөө хандаха байнаб.

Эндэ табигдаһан зорилгонуудай политическэ удха шанарые ажалшан бүхэнэй, коллектив бүхэнэй ойлгоһонһоо, бүхы участогуудта ажал хэрэгые эмхидхэлгэһээ энээнэй амжалта дулдыдаха байна бшуу. Энээндэл партийна организацинуудай эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие, совет болон ажахын органуудай ажал ябуулгые нэгэдүүлэн элсүүлхэ хэрэгтэй.

Республика болон область бүхэндэ, район бүхэндэ, нютагай үйлэдбэриин ба байгаалиин-сагай уларилай эрхэ байдалые хараада абан, хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тодо һонор түсэб бодожо үзэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэй гээшэ. Эндэ зохёохы ёһоор хандаха, ажахын зоримгой эдэбхи, һубэлгэн ябуулга гаргаха, юрын аад, хуушарһан ёһо заншалнуудһаа хахасаха гээшэ илангаяа шухала болоно. Үндэр мэргэжэлтэй мелиораторнууд, агрономууд болон хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ябадал һайжаруулха хүдэлмэри түрүүшын ээлжээндэ табигдаха ёһотой. Мелиорациин хүдэлмэриие ашаг үрэтэйгөөр эрхилэлгын ба шанаржуулагдаһан газар дээрэ ажахы эрхилэлгын үрэ дүнгүүдэй түлөө эрилтэ эрид шангадхаха хэрэгтэй болоно. Шэнэ зорилгонуудһаа уламжалан, колхозууд болон совхозуудай партийна эхин организацинуудта, партиин хүдөөгэй райкомуудта табигдадаг эрилтэ улам дээшэлнэ. Тэдэ хүнүүдтэй ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха, хүдөөгэй ажалай бүхы шата-

нуудта эмхидхэл бол һайжаруулха, даа участогайнь хэрэгүүд үндэр харюусалгын ажалшан бүхэндэ уялгатай.

Үзэл сурталай лэгшэд, олониитэдэ тараадаг хэрэгсэлнүүд хэхэ болоно. Тэдэнэй гань гэхэдэ, хүдөө ябуулжа байгаа хүд гол анхаралдаа бай дөөгэй ажалшадай ажа гүүдые гүйсэд дүүр руулха, тэдэнэй ажа хүндые дээшэлүүлхэ лоно бшуу.

Мелиорациин про манай комсомол һайшаан дэмжэхэ, байха гэжэ парти Шанаржуулагдаһан хэ лион гектар газар хүнэй аша туһада гээшэ манай алдар луушуулай хүсэл эр харуулха хэрэг, ажа туужуулга мүн болон

Мелиорацие хү удаан болзорой Про бэелүүлгэ хадаа бүгэд хэрэг болохо байха таар этигэжэ байһан эй Центральна Коми хэйлнэ. Энэмнай али лаараа хүгжэнги, то хүдөө ажахын үйлэдб гуулгада шэнэ томо хэ, бүхы совет эко бүри үндэр шатада арга олгохо байна.

(Хэлэһэн үгэнь ех тайгаар шагнагдажа, үргэлжэлһэн альга т нэгэнтэ бэшэ таһалд

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Энэ зуун жэлэй барилгада гол түмэр замай һүүлшын залгалаа табиһантай дашарамдуулан, Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай хүтэлбэрилэгшэдтэ минии үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые дамжуулхыетнай Таанадые гүйнаб.

БАМ-ай гол түмэр замай барилгые түгэсхэлгэ коммунистнуудай ажабайдалда, тэмсэлдэ зориг бадаруулма, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ ушар болоно. Коммунизм байгуулжа байһан совет хүнүүдэй ажалай дэбжэлтэ, үүсхэл эдэбхи тухай БАМ-айхидай илалта элирхэйлэн гэршэлнэ.

Энэ амжалта түйлаһанайтнай түлөө манай бүмбэрсэг дэлхэйн коммунистнууд, бүхы үнэн сэхэ хүнүүд Таанадта баяр баясхалан хүргэнэ.

Коммунис ёһоор амаршалагша
Герберт МИС,
Германиин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ.

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ БҮЛЭ СОО

1944 оной октябрь һарын үдэрнүүдтэ һайн дураараа СССР-эй бүридэлдэ ороһониинь Тувын түүхэдэ, ехэ, жаргалта ушар болоо һэн. Энэ гайхамшагта һайндэрэй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан үдэшэ октябриин 22-то Москвада болобо. КПСС-эй Московско городской комитет, «Знание» гэжэ Бүхэсоюзна бүлгэмэй правлени тэрэниие эмхидхэһэн байгаа.

КПСС-эй Тувын обкомой нэгэдэхи секретарь Г. Ч. Ширшин үгэ хэлэхэдээ, Тува арадай ажабайдалда болоһон хубилалтанууд тухай, совет арадуудай аха дүүгэй бүлын тэдэнэртэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлһэн тухай хөөрэбэ.

Энэ үдэшэ Тувын гүрэнэй «Саяан» гэжэ ансамблиин концертээр дүүрэв.

(ТАСС).

ЗВЁЗДНЫЙ ХОТОДО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Москва шадарай аэродром хадаа замбуулинай баатарнуудые баярай оршон байдалда угталгын заншалта газар мүн. «Салют—7» «Союз Т—11» гэжэ замбуулинай научна комплексын экипаж—Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков гэгшэд октябриин 22-то эндэ ерэбэ.

...Улаан тугууд далбана. Захагүй замбуулинай дайдые шэнжэлэгшэдэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан амаршалганууд хаа хаанагүй харагдана. Найман һара шахуу сагай туршада замбуулинай дайда соогуур ниидэһэн баатарнууд самолёдһоо буужа, маршын аялга доро хибэс харгы дээгүүр батаар алхалалдана. Экипажай командир Леонид Кизим Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэдэ рапорт үгэбэ.

Ниидэлгые хүтэлбэрилэгшэ СССР-эй лётчик-космонавт Валерий Рюмин иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хүбүүдэймнай бэе махабад һайн байна. Иимэ удаан саг соо замбуулинай дайдада хүдэлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Станци сооһоо зургаа дахин газаашаа гаража, хүндэ хүшэр, харюусалгатай хүдэлмэри хээ.

Минутын үнгэрхэдэ, космонавтнууд гэр бүлэтээ, түрэлхидтээ, дүтынгөө хүнүүдтэй, ханинартаа, эрдэмтэдтэй, конструкторнуудтай, хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хани халуунаар уулзаба.

Удаань замбуулинай баатарнуудые Звездный хотодо баяр жабхалантайгаар угтаһан байгаа. Космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй хэдэн зуугаад хүдэлмэрилэгшэд эндэ суглараһан байха юм.

Замбуулинай баатарнууд Юрий Гагаринай памятнигта ошобо. Баглаа сэсэгүүд табигдана. Угтагшадаар үдэшэгдэн экипаж соёлой байшан тээшэ ошобо.

Космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй политическэ таһагай начальник авиациин генерал-майор П. И. Климук Соёлой байшан соо болоһон митингые нээгээ. Космонавтнуудые бэлдэлгые хүтэлбэрилэгшэ авиациин генерал лейтенант В. А. Шаталов, космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй начальник, авиациин генерал-лейтенант Г. Т. Береговой, эрдэмтэд, замбуулинай техникэ бүтээгшэд, олониитын түлөөлэгшэд замбуулинай баатарнуудые амаршалба.

Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков гэгшэд 237 сүүдхэ соо ниидэхэ үедөө хэһэн хүдэлмэри тухайдаа митингдэ хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Митингдэ хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ амаршалгын бэшэг эльгээбэ.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай корр.

Звездный хото.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

МИЛЛИОН ТОННО ЦЕЛЛЮЛОЗО

Агуу ехэ Октябриин 67 жэлэй ойн урдахана, октябриин 26-да Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинадта баяр ёһололой үйлэ хэрэг үнгэргэгдэхэнь. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ 1 миллион тонно целлюлозо үйлэдбэрилхэнь. Миллиондохи тонно целлюлозо болбосоруулха хүндэтэ эрхэдэ хүртэхын түлөө үйлэдбэриин халаануудай хоорондо социалис мүрысөөн улам үргэдэнэ. Мүрысөөнэй дүримэй ёһоор түсэбэй дүүргэлтэ ба продукциин эрхим шанар түйлагшадые тодоруулха юм. Удаан хүлеэгдэһэн үдэр хүрэтэр үсөөхэн хоног үлэбэ. Мүрысөөн улам эршэдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр Л. И. Коркинагай хүтэлбэрилдэг 1-дэхи халаан социалис мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые түйлана.

Тиихэдэ комбинадай саарһа хэдэг цехэй хүдэлмэришэд А. М. Маньков, А. И. Киселев, В. А. Мухин, угаалгын цехтэ дисфузорщигууд Н. Ф. Жаркова, А. А. Орлова, В. И. Купцова гэгшэд халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэнэд.

1 миллиондохи тонно целлюлозо гаргаһан үдэр комбинадай Соёлой ордон соо ехэ баяр ёһолол үнгэргэгдэхэ. Баяр баясхаланаар дүүрэн энэ үйлэ хэрэгтэ Амарай болон Байгалай саарһанай комбинадуудай түлөөлэгшэд ерэжэ хабаадалсаха юм.

Л. ЗУБЕНКО.

Кабанскын район.

Улаан-Үдын һүнэй комбинадай мороженно цехтэ эгэшэ, дүү Антонида, Татьяна Махалякованууд хүдэлдэг юм. Татьяна жэлэй туршада мороженo орёодог участогта хүдэлхэ зуураа бэрхэ шадабаритай байһанаа харуулаа. Тиихэдэ Антонида гурбан жэлэй туршада мастераар хүдэлнэ. Цехэй начальник С. Б. Алексеева, бригадир Д. П. Кондратьева, үнинэй хүдэлмэрилэгшэ Н. В. Годованюк гэгшэд залуушуулай мэргэжэлдээ дадахадань ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Эгээл тиимэһээ Тоня, Таня Махалякованууд ажалдаа шударгы оролдосотойгоор хандадаг байна. Илангаяа хүтэлбэрилхы тушаалда табигдаһан Антонида Махалякова харюусалгаяа дууһан мэдэрэн хүдэлдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. А. Махалякова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛЫНЬ УРАГШАТА

Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ ябаһан Заудинскын хилээмэнэй продуктнуудай комбинадай коллектив Агуу Октябриин һайндэртэ ажалай бэлэгүүдые бэлдэжэ байнхай. Эндэхи үйлэдбэриин участок бүхэндэ Илалтын 40 жэлэй ойе, түрэл предприятиингаа байгуулагдаһаар 50 жэлые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Шанга мүрысөөнэй охин сооһоо ажалай амжалтанууд түрэнэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн гурбан кварталда продукци худалдаха түсэб 104,4 процент, нормативна сэбэр продукци үйлэдбэрилхэ даабари 103,8 процентээр бэелүүлэгдээ. Тиихэдэ табан жэлэй түсэбһөө гадуур 10,5 мянган тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

— Манай комбинадай, хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процент, продукциин өөрынь үнэ с хахад процентээр хямдаруулха гэһэн даабариие дүүргэхын ехэ хэшээл оролдолго на. Мүн ажалай журам жаруулхын тула шанга сэл хэгдэнэ. Тэрэнэй ажалай бүтээсые дээш хэ талаар юһэн һарынга сэбые 101,8 процент жэ шадаабди,— гэжэ надай партийна органи секретарь Людмила Юр Жгутова хөөрэнэ.

Энэ комбинадта даа һан ажалдаа үнэн сэхэ дажа, социалис мүры үндэр үрэ дүнгүүдые даг үйлэдбэриин түрү бригаданууд олон юм. шье республикын Вер Соведэй депутат Элл стантиновна Хорошихай даг бригадын коллектив һарын дүнгүүдээр цех түрүү һуури эзэлжэ магтаалда хүртэнэ.

Д. МУН

МАЛ АЖАЛ онсо шухала һалбари

ҺААЛИШАДАЙ ОРОЛДОЛГООР

Хяагтын районой Хүдэриин совхозой Семеновско болон Первомайска һү һаалиин фермэнүүдэй һаалишад гүрэндэ һү тушааха 9 һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Тэдэнэр зунай үедэ үнеэн бүриһөө ехэ, тоһолиг һү һаажа тушааха гэһэн уялгаяа гүйсэдөөр бэелүүлжэ шадаа.

Иннокентий Николаевич Спиридоновой даадаг Семеновско фермын һаалишад арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй эхинһээ амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Нэгэдэхи, хоёрдохи кварталнуудай түсэбые тэдэнэр үлүүлэн дүүргэжэ, ажахы доторoo түрүү фермэнүүдэй тоодо ороһон байна.

Тиихэдэ Первомайска һаалиин фермэ гүрэндэ һү тушааха талаар хараалагдаһан түсэбөө 104 процент бэелүүлээ.

Ажахын түрүү һаалишад, залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлэгшэд Александра Георгиевна Назимова, Нина Семеновна Красикова, Надежда Ивановна Капустина, Анна Дмитриевна Соковикова, Клавдия Михайловна Соковикова гэгшэд Агуу Октябриин 67 жэлэй ойе угтуулан үндэр уялгануудые абанхай. Тэдэнэр һү һаажа, гүрэндэ тушааха энэ жэлэйнгээ түсэбые Октябриин һайндэр болотор дүүргэхэ зорилготойгоор ажаллана. Дээрэ дурсагдаһан һаалишадай олонхинь түрэл ажахыдаа хорёод жэлэй туршада хүдэлжэ ябаһан, баян дүй дүршэлтэй хүнүүд юм. Тиимэһээ тэдэнэй хэлэһэн үгэ бата, найдамтай. Харин хэһэн хэрэгүүдынь заатагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Х. ДОРЖИЕВА.

Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ Лапшиногой һүнэй фермын коллективэй үбэлжэлгэдөө хэр зэргэ бэлдэжэ байһан, энэ хэрэгтээ ушарһан дутуу дундануд тухай манай газетэ сентябриин хахадаар уншагшадтаа дуулгаа бэлэй.

Лапшиногой малшадай ажал хэрэгүүдээр дахинаа һаяхан һонирхобобди. Газетэдэ гараһан шүүмжэлэлһээ зүб тобшолол хэжэ, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хэрэгые фермын коллектив түргэдхэжэ шадаһан байба. Үшөө дулаан байхада дал, хорёо хашаагаа заһабарилжа, далайнь шала шэнээр дэбдигдэһэн байна. Малай тэжээл буйлуулха амһартанууд, уһа халааха түхеэрэлгэнүүд саг болзортоо бэлэн болгогдоо.

— Би һолоомо хэршэдэг уһа халаадаг ажалтай хүм. Һаалишаднай өөһэдөө талха тарианай зүйлнүүдые, элдэб бодосуудые нэмэжэ байгаад тэрэнээ буйлуулдаг юм,— гэжэ Р. И. Гребенщикова хөөрэнэ.— Үбэлжэлгэдөө яһала бэлэдхэлтэйл хүрэжэ ерэбэбди. Фермэ дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд муу бэшээр хүдэлгэгдэдэг.

Тэжээлээр эртээһээ буйлуулжа малдаа үгэһэн дээрэһээ тус фермын коллектив һү һаалиня доошолуулаагүй. Энэ жэлэй гурбан кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Түсэбэй ёһоор 3980 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилэгдэхэ һаа, фермын һаалишад тэрэнээ 4255 центнертэ хүргэжэ шадаһан байха юм. Эндэ хүдэлжэ байһан арбан һаалишадай дундаһаа үндэр бүтээсэтэ ажалаараа Анастасия Андреевна Вершинина, Любовь Борисовна Гребе, комсомол басаган Галина Колмакова гэгшэд шалгардаг юм. Тэдэнэр үнеэн бүриһөө 1800—1900 килограмм һү һаагаад байна.

ХЭМЖЭЭНҮҮД АБТАА

Тус фермын, мүн тэдэнтэй мүрысэдэг Доодо-Үшөөтэйн фермын коллективүүд сентябрь һарада һаагдаһан бүхы һүеэ нэгэдэхи сортоор тушаажа, һүнэйнгоо тоһолигые 4,17 процентдэ хүргэжэ шадаһан байна. Һайн шанартай һү һаажа тушааһанайнь түлөө КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой дамжуулгын улаан вымпел XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэдтэ барюулагдаһан байна.

— Түл түрэсэ энэ жэлдэ бараг һайн абтажа байна,— гэжэ урдань хори гаран жэлдэ энэ фермын даагшаар ябаһан, мүнөө техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлдэг Я. П. Григорьев хөөрэнэ.— Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай коллектив үнеэн бүриһөө тугал абажа түлжүүлээ юм. 1982 ондо 100 үнеэн бүриһөө 100 тугал, 1982 ондо—106, 1983 ондо — 109 тугал абтаһан. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 70 үнеэн тугаллаха, тиигэжэ манай коллективтэ даалгагдаһан 182 үнеэдэй толгой бүриһөө тугал абтаха юм.

Колхозой бэрхэ тугалшадай нэгэн Раида Диомидовна Григорьевагай гараар лэ булта нарай тугалнууд түлжүүлэгдэдэг. Тугалнуудай олошорходо Мария Афанасьевна Шарина, Прасковья Кирилловна Бальчуго шэдтэ дамжуулагда

Фермын дэргэдэ ула лан түхеэрэгдэнхэй, фермые даагша аг М. Е. Побокова хөөр нүүдые үнгэргэдэг, со мүрысөөнэй дүнгүүдые хоног бүхэндэ согсолдо Мүрысөөндэ илагшын дэлэлдэ дайшалхы, с гаан хуудаһанууд гар даг, дамжуулгын улаан пелнүүд барюулагдаг

Фермын коллективэй дэлмэридэ дутуу дунда шье үзэгдэнэ. Дал х гойнь доро газарта бэр һан дээрэһээ халтад уһан гараадхидаг, энэ сар соонь зөөжэ бай рэгтэй юм. Харин энэ зөөхэ тусхай машина үгы. Тугалай байра хар хүйтэншэг. Эдэ бүхы далнуудта колхозой пр ни анхаралаа хандуулха гэжэ фермын коллектив дана.

С. РИНЧИНО

СОШОРДОМО ДОХЁО

ШАНГА ШАЛГАЛТЫН УРД

Үбэлжэлгэ хадаа мал ажал эрхилдэг ажахынуудай хүдэлмэридэ шанга шалгалта болодог гээшэ. Тиимэһээ харюусалгатай хаһада хараалагдаһан тэжээл гүйсэд нөөсэлһэн, малайнгаа хорёо хото саг болзор соонь заһабарилһан колхоз, совхозууд һү, мяха үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэг, малшад болон бүхы хүдэлмэришэдынь олзотой, омогтой ажаһууна.

Гэбэшье энэ хаһа тушаа мартаха гэхэ гү, али ажал хэрэгүүднай тиинһээр лэ бүтэнэ аабза гэжэ һанаха ябадалнуудшье үзэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхоздо үбэлжэлгын харюусалгатай хаһада элидхэл унжагайранхай. Хэлэгшэсэ баримтануудаар гэршэлэе. Ажахын Хуурай-Һубагай һү һаалиин фермын үнеэд октябриин 15-най байдалаар үшөө үбэлэйнгөө байрада оруулагдаагүй байгаа. Энэнь юун дээрэһээ болооб? Фермын малай байра байгша ондо гүйсэд дүүрэн заһабарида оруулагдаа. Теэд потологынь мүнөөшье хүрэтэр дулаалагдаагүй зандаа. Мүн бусадшье дутагдалнууд бии. Отделениие эрхилэгшэ Базар Дашеевич Бузаевай хэлэһээр, үнеэдэй байра октябриин 25 болотор хүсэндөө оруулагдахаар хүлеэгдэнэ. Теэд саг оношол байна. Колхозой һү һаалиин нүгөөдэшье фермэдэ дутуу дундануд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нэгэдэхеэр, районой «Госкомсельхозтехникэ» нэгэдэлэй гэмээр үнеэдые уһалха түхеэрэлгэнүүдые шэнэлхэ хүдэлмэри дүүргэгдээгүй байһаар. Хоёрдохеэр, малай шабааһа суглуулжа хаяха нүхэн бэлдэгдээдүй зандаа. Гэбэшье тус фермынхид малаа үбэлэйнь байрада оруулаанхай. Тиихэдэ барилгын материалнуудай дуталдаһан ушарһаа 200 тугалай байрын потолок заһабарилагдаадүй байһаар. Мүн эндэхи гахайн фермэ үбэлжэлгэдэ бэлэн болгогдоодүй. Юуб гэхэдэ, заһабариин хүдэлмэри һаял хэгдэжэ эхилээ. Поршоонхолхошье гахайнууд газаа хүйтэндэ хононо.

Иигэжэл зунай үедэ хүшэ тамиртай болоһон, тобиржоһон мал туража, ашаг шэмээ алдахань. Мүн түсэбөөр хараалагдаһан һү, мяханай абтахань бэрхэтэй болохо байна. Тиихэдэ энэ ажахынхид байгша ондо тэжээл багаар нөөсэлөө. Эндэ октябриин 1-нэй мэдээгээр 8900-гаад центнер үбһэн, 3300 тонно силос, 1100 тонно сенаж бэлэдхэгдээд байгаа. Тиихэдэ 4 мянгаад центнер ороохо тариан малай хоолдо тарганалагдахаар хараалагдана. Тус колхоздо 1900-гаад эбэртэ бодо мал, 400-гаад гахай бии. Ажахын малай толгой бүхэндэ тэжээлэй 6,7 центнер единицэ тэжээл хүртэнэ. Ондоогоор хэлэхэ болоо һаа, адууһа малдань хэрэгтэй тэжээлэй хахад хубинь нөөсэлэгдэнхэй. Теэд тэжээлэйнь цехүүдэй хүдэлгэгдөөгүй байһаниинь гайхалтай. Иимэ эрхэ байдалай ушараад байхада, тариалан дээрэхи һолоомоёо гүйсэд дууһан суглуулжа абаха, хорёо хотодоо оруулха гээшэ ехэ удха шанартай. Тиимэһээ энэ хэрэг хэр зэргэ колхоздо ябуулагдажа байгаа юм ааб гээд хаража үзэебди. Теэд энэшье хүдэлмэрнеэ сагай эрилтэдэ харюусамаар бэелүүлжэ шадаадүй байһаар гэжэ тэмдэглэлтэй. Эндэ һолоомо зөөхэ ажал бэелүүлэгдэнэ. Гэбэшье энэ хүдэлмэринь унжагайранхай. Тиигэхэ мүртөө тариалан дээрэхи бүхы һолоомониинь хуряагданагүй. Эндэ тэндэ һолоомон үлөөгдэнэ, тэрэниие мууса тармаха, суглуулха ушарнууд дайралдана. Тэрэшэлэн һолоомотоёо байһан полинууд дээгүүр малай бэлшэхэ ябадалнууд үзэгдэнэ. Мүн һургуулиин үхибүүдэй түүһэн 102 тонно малда гэшхүүлэгдэһэн, лэгдэһэн байха юм. Таһархайн һү һаалиин фермын хажууда дарагдаһан лосэй хушалтагүй уламжалжа, шэмэтэ тэжэ зарим хубинь гутаагдаа. жээлэй хомор сагта са иимэ үйлэ хэрэгтэ ушаржа байһаниинь тайшье, халагламаархье на.

Тээмэндэ колхозой лени үбэлжэлгэдэ бэлдэ хэр зэргэ ябажа бай хай асуудал хаража тодорхой шиидхэбэри абаа һэн. Тиигэжэ октябр 20 болотор дутагдалнууд усадхахаар хараалагда байна. Зүгөөр үбэлжэл бэлдэлгэнь унжагайраа шухала бусадшье ажал рэгүүдынь бирагүйгөөр лүүлэгдэнэ гээд онсоло

В. ТУЛАЕ
манай кор

Буряадай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй XVI съезд

Н ЗОНОЙ ЭРИЛТЭНҮҮДТЭ—ҮДЭР БҮРИИН АНХАРАЛ

Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ Б. Г. КУШЕЕВЭЙ элидхэлһээ

байһан һаа, мүнөө телевизортэй айлай тоо 92, мотоцикл, велосипед—64, магнитофон—17-до хүрэһэн байна. Эдэ эд хэрэгсэлнүүдые худалдалга саашадань бүри хүгжөөхын тула, урьһаар худалдалгые үргэдхэжэ, хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй.

«Үзэл сурталай болон политическэ—хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадта номуудые худалдаха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулаа. Тиигэжэ тэдэнэр 7 миллион 208 мянган түхэригэй номуудые худалдажа, түсэбөө 104,4 процент бэелүүлээ. Энэ хүдэлмэридэ Загарайн, Хориин, Советскэ районуудай, Мухар-Шэбэрэй райпотребсоюзай номой магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Хүдэриин, Хойто-Байгалай, Баунтын районууд, Бэшүүрэй райпотребсоюз номуудые худалдаха талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб дүүргээгүй.

Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг юм. Мүнөө сагай һуурин, тосхонуудта һайн түхеэрэлгэтэй магазинууд болон столово үгы һаа, ажалшадай мүнөөдэрэй эрилтэнүүдые хангажа шадахагүй болоно. Ушар иимэһээ хүдөө нютагуудта магазинуудые бариха тон шухала. Энэ хэрэгтэ зарим колхоз, совхозууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэдынгөө хүсөөр магазинуудые барижа үгэнэд.

Хүдөө нютагуудта залуушуулай олоороо үлэжэ байһан ушар хадаа хубиин гэрнүүдые барилгые олошоруулна. Эндэһээ уламжалан хүдөөгэй магазинуудта барилгын материалнууд ехээр худалдагдадаг болоо. Хүдөөгэй ажалшадые барилгын материалаар хангадаг 14 магазин хүдэлнэ.

Арбадахи болон арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдтэ худалдаа наймаа саашадань хүгжөөхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ магазинуудай талмайнууд үргэдхэгдөө. 1978 ондо худалдаа наймаанай нэгэ предприятиин 50 дүрбэлжэн метр талмай эзэлдэг байһан һаань, мүнөө тэрэнь 1,5 дахинаар ехэ болоо. Баргажанай, Загарайн, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй районуудта худалдаа наймаанай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнэ, магазинууд олоор баригдана. Худалдаа наймаанай, материально-техническэ баазые хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри Яруунын, Хяагтын, Хэжэнгын, Түнхэнэй болон бусад районуудта һулаар үнгэргэгдэнэ.

СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй Х съезд дээрэ хүдөө нютагуудта худалдаа наймаа саашадань улам хүгжөөхэ, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ гүйсэд хангахаар түхеэрэлгэтэй магазинуудые олоор бариха тухай асуудал зүбшэгдэһэн байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ республикын районуудай түб бүхэндэ 850 дүрбэлжэн метрһээ бага бэшэ талмайтай универмагууд баригдахаар хараалагдана. Зарим районуудай түбүүдтэ иимэ магазинууд үшөө баригдаагүй байһаар, харин Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын райпотребсоюзуудай, Кабанскын, Баунтын, Хойто-Байгалай районуудай универмагуудай худалдаа наймаанай талмайнуудай багададаг дээрэһээ, хүн зоной эрилтэ гүйсэдөөр хангагданагүй.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперации хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые худалдаа наймаанай талаар һайнаар хангахые оролдоно. Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперации 119 совхоз, 60 колхозой хүдэлмэрилэгшэдые хангана. Тиихэдэ 125 автомагазин малшадай 3800 точконуудаар саг үргэлжэ ябажа, хүн зондо хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйл худалдана. Хабарай тарилгын, таряа хуряалгын, мүн малай үбэлжэлгын халуун хаһануудта малшад, таряашадай захилнуудые гүйсэдөөр хангахын, тэдэндэ хэрэгтэй эд бараа саг болзор соонь асархые автолавкын наймаалагшад оролдодог юм. Хүдөө ажахын харюусалгата кампани бүхэндэ кооператорнууд эртээнһээ бэлдэдэг.

Тиихэдэ автолавкын наймаалагшадһаа гадуур 276 магазинай хүдэлмэрилэгшэд малшадые хангалгада хабаадалсана.

1979—1983 онуудта 52 миллион түхэригэй эд бараан малшадта худалдагдажа, 10 миллион түхэригэй 90 мянган захил дүүргэгдэһэн байна. 1978 онойхитой сасуулхада, автомагазинуудай худалдаһан эд бараан 49 процент дээшэлжэ, 11 миллион түхэригтэ хүрөө. Нэгэ автолавкын наймаалһан эд бараанай эрьесэ энэ хугасаа соо 5,7 процентээр дээшэлээ гэхэ гү, али 7,8 мянган түхэригтэ хүрэнхэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд хэлсээнэй үндэһөөр тогтоогдонхой үнэ сэнгүүдээр абтаһан хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха хэрэгые хүгжөөхэ хэмжээнүүдые бэелүүлһэн байгаа. Мүнөө үедэ дүн хамта 1818 дүрбэлжэн метр талмайтай 33 тусхай магазин хүдөө ажахын продуктнуудые худалдадаг юм. Съездүүдэй хоорондохи үе соо 10 иимэ магазин нээгдээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэб 101,6 процент, тэрэ тоодо Улаан-Үдэ хотын кооперативна худалдаа наймаан 111,6 процент дүүргэһэн байна гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдалгые эмхидхэхэ, үргэдхэхэ талаар зарим тэды һайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдаашье һаань, үшөөл горитой дутуу дунданууд үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Бэшүүрэй, Яруунын, Сэлэнгын райпотребсоюзууд, Байгалай, Захааминай, Хүдэриин, Ахын, Советскэ, Хойто-Байгалай районууд, Загустайн, Первомайска сельпонууд үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха талаар энэ табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй түсэб дүүргээгүй.

Хүдөө ажахын продуктнуудай нөөсэнүүдэй бии байгаашье һаань, эдэ бүгэдые худалдаха хэрэгые хангалтагүй муугаар эмхидхэжэ, зарим кооперативна эмхинүүд түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэжэ шадабагүй. Үнгэрхэдөө, Байгалай, Баунтын, Ахын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Тарбагатайн районууд, Түнхэнэй райпотребсоюз хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха тусхай магазинуудгүй байһаар.

Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэдээ, кооперативна худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэдөө, кооперативна эмхинүүдэй правленинүүд хүн зонһоо, ажахынуудһаа үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые худалдажа абалгые һайнаар эмхидхэхэ ёһотой.

Партиин XXVI съезд хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр улам һайнаар хангаха гэһэн зорилго табяа һэн. Энэнь КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соо, тэрээн дээрэ баталагдан абтаһан ороной Эдеэ хоолой программа дотор батадхагдаһан байгаа. Эд хэрэглэгшэдэй кооперации эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулна.

Манай республикын бэлэдхэлшэд тодорхой хүдэлмэри ябуулжа байна гэжэ элидхэлшэ саашадаа хэлээ. Бэлэдхэлэй талаар 1984 оной 9 һарын түсэб 102,3 процент дүүргэгдэбэ. Хартаабха, һү, үндэгэ, хониной ба гахайн арһа, ангай арһа, хушын һамар болон бусад зүйлнүүдые худалдажа абаха түсэбүүд дүүргэгдэһэн байна. Кабанскын, Хүдэриин районуудай, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй райпотребсоюзуудай кооператорнууд хартаабха худалдажа абаха түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ. Үнгэрэгшэ хабар хүн зонһоо 14.871 тонно хартаабха худалдажа абаад, кооператорнууд республикынгаа колхоз, совхозуудые үрэһөөр хангалгада ехэ хубитаяа оруулһан байха юм.

Зүгөөр овощ худалдажа абалга хангалтагүй байһаар. Энэ талаар үнгэрһэн гурбан жэлэй түсэб оройдоол 83,9 процент дүүргэгдээ һэн. Байгша ондо энэ талаар ажал хэрэгнай һайжараа гэхын аргагүй.

Мяха, һү, хартаабха болон хүдөө ажахын бусад продуктаар хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангалгада колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ба бусад эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынууд шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада кооператорнууд түсэбэй ёһоор 8550 тонныи орондо 8731 тонно мяха худалдажа абаад, даабаряа 102,2 процент бэелүүлбэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые, түүхэй эд бэлэдхэлгые, худалдажа абалгые үргэнөөр эмхидхэхэ талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхын тула бэлэдхэгшэд материально-техническэ баазаяа һайжаруулха, тушаан абалгын-бэлэдхэлэй пунктнуудай барилгые түгэсхэхэ, тушаан абалгын бүхы пунктнуудта хүргэлгын камерануудые тодхожо табиха шухала. Гэбэшье тушаан абалгын-бэлэдхэлэй пунктнуудые барижа, ашаглалгада оруулха хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэжэ хэлэлтэй.

Малай арһа гүрэндэ тушааха хэрэгтэ, энэ талаар ушаржа байһан дутуу дунданuудта элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

1984 ондо Буркоопсоюз 2405 тонно сэбэр нооһо бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Гэбэшье зарим райпо болон райпотребсоюзуудай харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа уламжалан, түсэбэй дүүргэлгэ таһалдуулагдаха туйлдаа хүрэнхэй. Сэлэнгын, Зэдын райпотребсоюзууд, Баргажанай, Захааминай районууд хүн зонһоо нооһо худалдажа абаха хүдэлмэрее һулаар ябуулна.

Ангай мяха, арһа, шубуу, үрэ жэмэс болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар коопзверопромхозуудай ажал ябуулга тоосоото үе соо зарим тэды хүгжөөгдөө. Прибайкалиин, Баунтын, Хурамхаанай коопзверопромхозуудай коллективүүд жэл бүриингөө социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Вити[illegible], Түнхэнэй коопзверопромхозууд ажал ябуулгаяа һайжаруулаа. Ажалай түрүүшүүл олон. Жэшээнь, Прибайкалиин коопзверопромхозһоо Н. Г. Шангин үнгэрэгшэ агнууриин хаһада түсэбэй ёһоор 1000 түхэригэй орондо 5900 түхэригэй ангай арһа тушааһан байна. Баунтын промхозой ангуушан В. А. Грибанов 5600 түхэригэй арһа тушаажа, даабаряа холо үлүүлһэн байха юм.

Ажалай Алдар Солын III шатын орденто А. И. Трубачеева (Прибайкали), В. П. Юринская (Хойто-Байгал) болон бусад ан үсхэбэрилгэдэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлача.

Гэхэтэй хамта коопзверопромхозуудай ажал ябуулгада дутуу дунданууд ушарһаар. Алим жэмэс, һархяаг суглуулга үшөөл доогуур хэмжээндэ байнхай. Эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулха түсэбэй юрэнхыдөө дүүргэгдээшье һаань, нохойн хоншоор, боярка, термопсис гэхэ мэтэ үрэ жэмэс суглуулха даабари бэелүүлэгдээгүй. Соёлой-ажаһуудалай, ажахын эд бараа үйлэдбэрилгэ һулаар хүгжөөгдэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин промышленна эмхинүүд хилээмэнэй, колбасагай ба кондитерска зүйлнүүдые ехээр гаргадаг юм. Үнгэрһэн табан жэлдэ продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 51 миллион 187 мянган түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али 27,5 процентээр дээшэлээ. Энэ үе соо һалбариин материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдээ. Гэбэшье промышленна эмхинүүдэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Хүдөө ажахын хүдэлмэриин халуун хаһада, илангаяа малай үбэлжэлгын үедэ малшад болон таряашадые хилээмээр жэншэдгүй һайнаар хангажа биранагүйбди.

Капитальна барилгын бүхы хэрэгые нарижуулан һайжаруулха гээшэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал ябуулгын гол зорилгонуудай нэгэниинь мүн. Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд 20 миллион 315 мянган түхэригэй капитальна һомололгонуудые ашаглаһан байгаа. Урда табан жэлэйхитэй сасуулбал, энэнь 29,2 процентээр ургаһан байха юм. Гэхэтэй хамта капитальна барилгада ехэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэб бэелүүлэгдээгүй. Энэ үе соо эд бараанай складуудые, холодильнигуудые, ниитын эдеэ хоолой, хилээмэ барилгын предприятинуудые, һэрюун унда үйлэдбэрилгын цехүүдые, тушаажа абалгын-бэлэдхэлэй универсальна пунктнуудые барижа, ашаглалгада оруулха даабари дүүргэгдээгүй.

Капитальна барилгын материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ талаар Буркоопсоюз ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Машинна ехэ холодильнигуудые, эд бараанай складуудые бариха талаар үшөөл горитой гээгдэлдэ оронхойбди. Материально-техническэ бааза байгуулха объектнүүдые барихын тула Буркоопсоюзда ехэ бэрхэшээл түбэгүүд ушарна — подрядна барилгын эмхинүүд үгы юм.

Алмалта арьбалалтын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын, салин хүлһэнэй фондые гамтайгаар гаргашалгын, гар ажалые оньһожоруулгын, социалис зөөри хамгаалгын, арьбадхалгын, тоо бүридхэлые, хиналта шалгалтые һайжаруулгын, кадрнуудые шэлэжэ олоод, тааруулан табилгын, хүмүүжүүлгын, пайщигуудай зэргэнүүдые олошоруулгын болон бусад асуудалнуудта элидхэлшэ саашадаа дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ.

Ушаржа байгаа дутуу дунданuудые усадхаад, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бүхы ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулжа, малшад болон таряашадые тодо наринаар, һааталгүйгөөр хангаха гээшэ республикымнай кооператорнуудай нангин уялга болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): Хориин районой магазиниие даагша Е. Н. Кожевникова, Зэдын районой бэлэдхэлэй конторын директорэй орлогшо Б. Б. Будаев, Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхозой рабкоопой 11-дэхи магазиниие даагша М. А. Судомойкина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

приятинуудай коллективүүд розничнэ эд бараанай эрьесын түсэбэи дүүргэлтэдэ эгээл ехэ хубитаяа оруулһан байха юм. Мяха, колбасагай зүйлнүүдые, хубсаһа хунар, гутал, мебель, холодильнигуудые, барилгын материалнуудые худалдалга нилээд һайжаруулагдаа.

Манай район заха холын районуудай нэгэниинь болоно. Гансал автомашинаар лэ эд бараа баазаһаа абаашадаг гээшэ. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ автотранспортаар, тоһо-түлишын материалнуудаар дуталданабди. Буркоопсоюзай правлени энэ шухала асуудалыемнай зүб тээшэнь шиидхэхэ аабза гэжэ һанагдана.

Һүүлэй үедэ гүрэнэй зөөри сахин хамгаалха хэрэг хангалтагүй байдалда оронхой, ехэ дутабари гарана. Эдэ бүгэдые усадхан зайсуулхын тула тодорхой хэмжээнүүд абтажа байна.

Ажал хэрэгтээ үнэн шударгыгаар хандадаг эрхим түрүү хүдэлмэрилэгшэд манайда олон. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Ажалай Улаан Тугай орденто Ц. Ч. Будаев, магазиниие даагша, совет эд хэрэглэгшэдэй кооперациин отличник Д-Х. Б. Дамбаева, республикын худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Р. Шагдурова болон бусад болоно.

Роспотребсоюзай ба Центросоюзай съезднүүдые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула манай Захааминай кооператорнууд хүдөөгэй ажалшадые бүри һайнаар хангахые оролдохо юм.

Советскэ райпогой правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Т. Ф. Стрипунина** Ивалгын хүн зониие худалдаа наймаанай талаар хангалга тухай тобшоор хөөрэжэ үгөө.

Байгша оной 9 һарын туршада эд бараанай эрьесын түсэб 101,2 процент бэелүүлэгдэжэ, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоол наймаалха түсэб 113,3 процент дүүргэгдэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 78,3 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаа. Энэнь 1983 онойхитой сасуулхада, 5,4, 1979 онойхиһоо 26,4 процентээр ехэ болоно.

1979 онһоо хойшо үнгэрһэн хугасаа соо угаалгын машина, электропылесос, электроутюг, радиоприемник болон радиоло, телевизор, магнитофон, оёдолой машинанууд магазинуудта элбэг болоо.

Эд бараанай эрьесын түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, нэн түрүүн худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой материально-техническэ баазые саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ шухала. Магазинуудай талмайнуудые үргэдхэхэ, мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр шэнэ магазинуудые, складуудые олоор бариха хэрэгтэй.

Һүүлэй 4 жэл соо 28 магазин заһабарилагдаа. Сотниково, Колобки, Хурамша болон Гильбэрэ һууринуудта шэнэ магазинууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Ивалга, Хурамша һууринуудта һургуулиин шэнэ столовонууд нээгдээ.

Ажахын түбүүдһээ хэло оршодог малшадые эрхимээр хангаха гэһэн зорилго бидэнэй урда табигдана. Тэдэнэй захилнуудые саг болзор соонь, һайнаар дүүргэлгэ хадаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно. Манай райпогой 4 автолавка мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые хангадаг юм. Автолавкын жолоошон-наймаалагшад хадаа ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, олон жэлдэ ажаллажа, баян дүршэлтэй болоһон хүнүүд юм.

Хэрбээ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай макарон, тоһо, саахар болон кондитерскэ бусад зүйлнүүдые һайн шанартайгаар, элбэгээр гаргадаг байгаа һаань, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэринь нилээд урагшатай байха һэн.

— Манай съездын Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойн урда тээ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо бэлдэлгын үедэ боложо байһаниинь гайхамшаг лэ. Хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай хангалгаар һайжаруулха талаар КПСС-эй XXVI съездын, ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө Буряадай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд шэн габьяатайгаар ажаллажа байна гэжэ Кабанскын райпогой правлениин түрүүлэгшэ **А. А. Соболев** хэлээ.

Манай райпогой правлени хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай талаар хангалгаяа һайжаруулха, наймаалагшадай ажалые хүнгэдхэхэ, магазинуудые һэльбэн шэнэлхэ, заһабарилха талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Мүнөө үедэ манайда 50 магазин наймаалагшагүйгөөр хүдэлдэг. Теэд саашадаа иимэ магазинуудай тоо олошоруулагдахагүй байна. Ушарынь гэхэдэ, манай республикын эдеэ хоолой промышленность багсалагдаһан продукци мүртэй гарганагүйл.

Эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй арһан гуталаар, дулаан малгайгаар, хүүгэдэй хубсаһа хунараар, бензинээр хүдэлдэг хюрөөнүүдээр, хүнгэн автомобильнуудай мөөрнүүдээр хүн зоной эрилтые дутамагаар ханганабди.

Материально-техническэ баазаяа үргэдхэнгүй, эд бараанай эрьесэ дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди. Гэхэтэй хамта барилга ехэл удаарна. Магазинуудые, худалдаа наймаанай түбүүдые шэнэ, гоё һайхан проектээр, болбосон түхэлтэйгөөр бариха хэрэгтэй. Энэ хадаа манай үе сагай эрилтэ болоно бшуу.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн үе соо манай райпотребсоюзай розничнэ эд бараанай эрьесэ 18,4 процентээр дээшэлээ. Худалдаа наймаае үргэлжэ дээрэнь нарижуулан һайжаруулхын тула материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ хүдэлмэри хэгдэдээ, хэдэн шэнэ магазин баригдаа. Эдэ бүхы хэрэгтэ сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд ехэ туһа хүргэдэг юм,— гэжэ арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Е. Вахрунов** үгэеэ эхилбэ.

Кооперативна худалдаа наймаанай материально-техническэ баазые бэхижүүлэн хүгжөөлгэдэ «Авангард», «Забайкалец» совхозууд, «Искра», «Коммунизм» колхозууд эдэбхитэйгээр хабаадана. Эдэ жэлнүүдтэ дүн хамта 1600 дүрбэлжэн метр талмайтай 12 магазин баригдаа. Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ, «Знамя Ленина» колхозуудта худалдаа наймаанай түбүүд баригдажа байнхай. Гэбэшье «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл эдэ объектнүүдые хангалтагүй удаанаар, муу шанартайгаар барина.

Түгнын нүүрһэнэй уурхайн ашаглагдажа эхилхэдэ, районой хүн зоной тоо олошорхо юм. Тиимэһээ нүүрһэшэдэй ерээдүйн һууринда һүнэй болон хилээмэнэй заводуудые бариха шухала.

Хүдэлжэ байһан хилээмэнэй заводой гурбадахи пеэшэн дары түргөөр ашаглалгада тушааха, технологическа түхеэрэлгэнүүдыень һайжаруулха хэрэгтэй. Энэ табан жэлдэ райпотребсоюз хамһабариингаа ажахые үргэдхэн хүгжөөхэ талаар ехэ юумэ хээ.

Хүн зониие хангалгые саашадань һайжаруулга кадрнуудые шэлэжэ олоод, тааруулан табилгатай, хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотой юм. Тиимэһээ хүдэлмэрилэгшэдые һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана.

Сэлэнгын райпотребсоюзай Сэлэн-Дүүмын хүдөөгэй рабкоопой түрүүлэгшэ **Е. А. Мацнева** үгэ абахадаа, Сэлэн-Дүүмын хүдөөгэй рабкооп хадаа зэргэнүүдтээ 1365 пайщигые бүридүүлдэг һайн дуранай нэгэдэл болоно гэжэ тэмдэглээ. Тэрэ Сэлэнгын, Химнын, Шасарганын совхозуудай, мүн Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводой хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые хангадаг юм.

Хүдөөгэй хүн зониие хангахын тула манай рабкооп 16 магазинтай, 2 автомагазинтай. Тэдэниие арадай хэрэглэмжын эд бараагаар һайнаар хангахын тула һүүлэй табан жэл соо бүхы магазинуудынай шэнэдхэн һэльбэгдэһэн, шухала газарта шэнэ магазинууд баригдаһан байгаа.

Продукциин нөөсэнүүдые үргэдхэхэ зорилготойгоор, 1984 ондо колбасна цехэй барилга эхилбэ. Тэдэнэй ашаглалгада оруулагдахада, жэлдээ 1 миллион түхэригэй нэмэлтэ ашаг олзо абаха байнабди. Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа завод сүүдхэдээ 4 тонно хилээмэ бариха пекарни ашаглалгада оруулаа.

Гэхэтэй хамта, ажал хэрэгтэмнай ехэ дутагдалнууд ушарһаар. Энээнтэй дашарамдуулан, хүдөөгэй ажалшадые, мүн заһабарилгын-механическа заводой хүдэлмэрилэгшэдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр улам һайнаар хангахын тула мяха болон мяханай продуктнуудые нэмэжэ үгэхыень республикын Худалдаа наймаанай министерствэдэ хандаха байнабди.

Оптово баазын барилгые түргэдхэхэ гүйлтатайгаар Буркоопсоюзай правленидэ ханданаб. Ушарынь юуб гэхэдэ, бии байһан баазамнай мүнөөнэй улам ургажа байгаа эрилтэнүүдтэ яашье харюусанагүй.

— Хориин райпогой хүдэлмэрилэгшэд эд бараанай эрьесын 9 һарын түсэб 100,7 процент бэелүүлээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, энэнь 6 процентээр дээшэлһэн байна, — гэжэ Хориин райпогой жолоошон-наймаалагша **Н. Н. Бородин** мэдүүлээ. —Манай райпогой правлени хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангалгада гол анхаралаа хандуулдаг. Энэ хүндэ, харюусалга ехэтэй хүдэлмэридэ хабаадажа ябаһан хүнүүдые хангаха хүдэлмэри бидэндэ, автолавкын жолоошон-наймаалагшадта даалгагданхай. Ушар иимэһээ бидэнэр энэ даалгабаряа гүйсэдөөр бэелүүлхые оролдонооди, — гэжэ үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ.

Хориин райондо дүн хамта малшадай 335 точко тоологдодог. Районой 8 совхозой түбһөө зуу гаран километртэ оршодог эдэ фермэ, гүүртэнүүдэй 906 малшадые 6 автолавка хангана. Үбэлжэлгын үедэ малшадые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлөөр таһалгаряагүйгөөр хангахын түлөө бидэнэр оролдолго гарган ажалланабди.

Анаагай совхозой малшадые би худалдаа наймаанай талаар хангадагби. Энэ ажахын малшадай жараад точконуудта 160 гаран малшад, хонишод тоологдодог. Автолавкын жолоошон-наймаалагшаар 8-дахи жэлээ ажалланаб. Хэрбээ 7 жэлэй саада тээ 4—5 мянган түхэригэй эд бараан наймаалагдадаг һаа, мүнөө 12 мянган түхэригтэ хүрэнхэй. Энэ хадаа хүн зоной ажаһуудалай эрилтын жэл ерэхэ бүри ехэ боложо байһыень гэршэлнэ.

Малшадай бүхы эрилтэнүүд саг соогоо дүүргэгдэнэ гэхын аргагүй. Ушарынь гэхэдэ, тэдэнэй зарим захилнууд —оёдолой, һүнэй машинанууд, электросамовар, электро-пеэшэн гэхэ мэтэ олдодоггүй. Гэбэшье бидэнэр үбэлжэлгын хаһада малшадые эрхимээр хангахын түлөө оролдолго гарган ажаллахабди.

Прибайкальскын коопзверопромхозой директор **Е. А. Клоков** үгэ хэлэхэдээ, манай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй 3 жэл 9 һарын түсэбые 104,6 процент бэелүүлээ гэжэ тэмдэглээ.

Буряадай АССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин XVI съездые угтуулан тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тиигэжэ ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбөө 100,2 процентдэ хүргэжэ, 1774 мянган түхэригэй «зөөлэн алта» тушаагаа. Мүн 811 тонно хушын һамар, 114 тонно ангай мяхан худалдагдаа.

Хэрбээ 1979 ондо энэ коллективэи бэлэдхэдэг продукци 1183 мянган түхэригтэ хүрэдэг байһан һаа, мүнөө 1886 мянган түхэриг болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ коллективэй хүдэлмэрилэгшэдэй туйлаһан амжалтын гол үндэһэн хадаа ажалай журам шангадхажа, продукциин шанар дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотой. Продукциин шанар дээшэлүүлһэнэй ашаар, гансал табан жэлэй туршада 600 мянган түхэригэй нэмэлтэ продукци худалдагдаа.

Байгша оной социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар «Коопзверопромхозой» хүдэлмэрилэгшэд ехэ амжалтануудые туйлажа байнхай. Эндэ мүнөө дээрээ 16 мянган толгой гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 2 мянган толгой ан үсхэбэрилэгдэнэ.

Хамһабариин ажахынуудһаа 300 гаран толгой поршоонхо абтажа, гахайн мяха тушааха түсэб 140 процент бэелүүлэгдээд байна.

Тиихэдэ энэ коллективэйхид гол ажалаа амжалтатайгаар бэелүүлхынгээ хажуугаар, барилгын, социально-соёлой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

— Манай коллективтэ өөрынгөө ажал хэрэгые һайнаар мэдэхэ болоһон, жэл бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэд олон юм. Штатна ангуушад Б. И. Арапов, В. И. Шарапов, ан үдхэгшэд Т. И. Чепурных, А. И. Трубачеева, Л. Т. Патушева, Т. Б. Приходько болон бусад түрүүшүүлэй оролдолго, бэлиг шадабариин ашаар үндэр амжалтанууд туйлагдана, — гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Кабанскын районой Ойморой сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. П. Семенченко** үгэ хэлэхэдээ, сельсоведэй харьяата газар дээрэ оршодог худалдаа наймаанай предприятинуудай ажал хүдэлмэри дээрэ тогтоһон, һайн талануудыень, мүн дутуу дундануудыень онсолон тэмдэглэһэн байна. Худалдаа наймаанай предприятинууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэжэ шадаа. Энэ хугасаа соо амжалтатайгаар ажаллаһан коллективүүдэй тоодо 15-дахи магазин, мебельнэ фабрикадахи киоск, Дубинино һууринай 10-дахи магазин оролсоно. М. Н. Карнышевагай хүтэлбэрилдэг эд бараанай, Байкальска райпо дотороо, мүн сельскэ Соведэй харьяата газарта оршодог худалдаа наймаанай предприятинууд сооһоо эд бараанай эрьесын талаар эгээл тодо гэгдэдэг 12-дохи магазинууд хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэнхэй.

Гэбэшье эдэ амжалтануудай хажуугаар дутагдалнуудшье бии. Худалдаа наймаанай талмайнуудые үргэдхэхэ, шэнэ магазинуудые бариха талаар хүдэлмэри удаан саг соо хэгдэнэ. Байрын гэрнүүдэй удаанаар баригдажа, ашаглалгада үгтэдэг дээрэһээ, кадрнуудай оролго, гаралга олошорно. Манай, мүн бэшэшье сельскэ Соведүүдэй харьяата газарта оршодог Инкино, Красный Яр, Фофаново һууринуудай, «Прибайкалец» колхозой хүн зоной тоогой жэл ерэхэ бүри олошоржо, эрилтэнүүдэйнь дээшэлжэ байһан ушарһаа эдэ һууринуудта шэнэ магазинуудые бариха тон шухала.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь **А. П. Цымбалюк**, КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь **Н. Ц. Алсагаева**, Бэшүүрэй райпотребсоюзай ахамад бухгалтер **М. М. Туезова**, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшан **Ц. Х. Бошиктуев**, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь **Г. Ф. Малыгин** гэгшэд хабаадалсахадаа, өөһэдынгөө район дотор худалдаа наймаанай хүдэлмэри улам һайжаруулха, энэ талаар үзэгдэдэг дутагдалнуудаа дары усадхан, үбэлжэлгын үедэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулха тухай һанамжа дурадхалнуудаа хэлээ.

Партиин областной комитедэй секретарь **Л. В. Потапов** съезд дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

* * *

Буркоопсоюзай соведэй, шалгалтын комиссиин гэшүүд, РСФСР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй VIII болон СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй XI съезднүүдэй делегадууд һунгагдаба.

Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшээр Б. Г. Кушеев дахинаа һунгагдаа.

Нютаг нютагай һонин

ЛЕНИН БАГШЫН ЯБАҺАН ГАЗАРНУУДААР

Хариин оронуудаар аяншалха дуратайшуулай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Тиимэһээ республикымнай колхоз, совхозуудай, фабрика ба заводуудай болон бусад эмхи зургаануудай профсоюзай комитедүүд үйлэдбэриингөө түрүүшүүлэй дундаһаа эгээл бэрхэшүүлыень шэлэжэ, хилын саагуур аяншалуулхаар зууршадаг заншалтай гээшэ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой, «Бурятгражданпроект» институдай, «Джидакомбинадай» Холтоһоной рудынгай бүлэг мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн нэгэ бүлэг Германиин Демократическа Республика ба Чехословаки хоёроор аяншалхаяа эдэ үдэрнүүдтэ тиишээ мордохонь.

Энэ бүлэгтэ оруулагдаһан хүн бүхэнэй ажалай намтар баян гэжэ тэмдэглэхэ шухала. КПСС-эй Захааминай райкомоор зууршалагдаһан «Джидакомбинадай» хүдэлмэрилэгшэ К. П. Бальжурова тэндэ 1958 онһоо ажалладаг. Үйлэдбэридөө үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгардаг энэ нүхэр поселково Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдадаг байна. Энэл комбинадай руда бутаргагша А. А. Попова халаанайнгаа даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Коллективэйнгээ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг намтартай.

«Теплоприбор» заводой оператор Н. Н. Винникова, токарь А. К. Вейсман, таһагые даагшын орлогшо Н. Н. Григорьева, технолог А. В. Жемчугов, жолоошон И. Д. Пыхалов болон бусад нэгэ үйлэдбэриһөө хамта аяншалха болоһондоо аргагүй баяртай байна.

Хариин оронуудаар архитекторнүүд аяншалхадаа тэндэхи архитектурна бүтээлнүүдээр ехэтэ һонирходог гээшэ. Энэ талыень хаража, иимэ мэргэжэлтэдые аяншалгын бүлэгтэ оруулхада, аша үрэтэй гэжэ бодото байдал харууланхай. «Бурятгражданпроект» институдай ахамад архитектор З. Д. Доржиевта ажалайнь газарһаа үгтэһэн характеристикэ уншахадамнай, ехэ һонин байна. Энэ мэргэжэлтэ республикынгаа хото, хүдөө нютагуудта олон тоото соёлой байшан, больница, партиин райкомуудай байрануудай архитектурна талыень зохеоһон байха юм. «Ашаглалгада тушаагдахаяа байһан байшангуудта ямар нэгэн архитектурна һонин зүйл, удха маяг оруулхадаа, национальна шэнжэтэй болгоходоо абьяастай гэжэ тэндэнь бэшээтэй. РСФСР-эй Госстройн, КПСС-эй Улаан-Үдын болон арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан архитектор З. Д. Доржиевай ГДР, ЧССР-ээр аяншалхадаа хёрхо эрмэлзэлтэй ябахань дамжаггүй.

Дээрэ дурсагдаһан хоёр ороноор аяншалгын энэ бүлэгөөрхин, «Ленинэй ябаһан газарнуудаар» гэһэн маршрудтай юм. Энэ аяншалга ямар нэгэ республика, область, хизаарта жэлдээ нэгэл дахин үгтэдэг юм. Ябаха, үзэхэ газарынь аргагүй һонин, хангалгань ехэ һайн байха зэргэтэй.

Берлин-Лейпциг хотонуудта үнгэргэхэ түрүүшынгээ үдэрнүүдтэ «Искра» газетын музей-типографи үзэхэ. В. И. Ленинэй музейдэ орожо, агуу багшынгаа Лейпциг хотодо хэдэ дахин ошоходоо үнгэргэһэн ажабайдал, ажал ябуулгатайнь танилсагдаха. 1933 ондо эндэ фашистнууд болгар элитэ ехэ революционер Георгий Димитровые сүүдлээ һэмнай. Тэрэ сүүд хэһэн газартань мүнөө Г. Димитровой музей нээгдэнхэй. Аяншалагшаднай ГДР-тэй найман үдэр соо танилсаһанай һүүлдэ Чехословакиин Социалис Республика ошохо юм. В. И. Ленинэй ябаһан газараар гэхэ болоо һаа, 1912 ондо багшымнай хабаадалгатайгаар РСДРП-гэй Пражска конференци эндэ үнгэрһэн гээшэ. Тэрэ конференциин болоһон газарта мүнөө В. И. Ленинэй музей нээгдэнхэй.

ЧССР-тэй танилсалга, тэрэнэй түүхын болон мүнөө үе сагай үзэсхэлэн һайхан газарнуудтай танилсалга табан үдэр соо үргэлжэлхэ байна. Иигэжэ аяншалагшаднай ЧССР, ГДР-ээр 13 хоногто ябажа танилсаад, орон нютагаа бусаха байна.

Б. ФЕДОРОВ,
Облпрофсоведэй хариин оронуудаар аяншалгын талаар ахамад инструктор.

АРБАН ЖЭЛ СОО ХЭБЛЭГДЭХЭ

Табан жэлэй урда тээ Эрхүү хотын номой хэблэл «Литературные памятники Сибири» гэһэн номуудые олон ботитойгоор хэблэн гаргажа эхилһэн юм. Арбан жэлэй хараатайгаар түсэблэгдэһэн энэ хэблэл жэл бүхэндэ дунда зэргээр хоёр боти гаргажа байдаг, һүүлдэ хэблэгдэһэн суглуулбари дотор Аввакум Гребенщиковэй, Загостиной, Федор Омулевскиин болон бусадай зохеолнууд оруулагданхай. Тиихэдэ ээлжээтэ нэгэ боти хэблэлһээ гаргагдаба. Энэ ном соо Василий Михеевэй зохеолнууд диилэнхи һуури эзэлнэ. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй 80-дахи ба 90-дэхи онуудай түрүү үзэлтэй, демократическа бодолтой уран зохеолшо байһан Василий Михеевэй зохеолнууд тэндэ хэблэгдэбэ. Сибириин хүдэлмэришэн ангида зорюулжа бэшэһэн «Золотые россыпи» гэһэн тэрэнэй роман энэ ном дотор хэблэгдээ. Энээнһээ гадна уран зохеолшын рассказууд болон очеркнууд эндэ оруулагданхай.

Н. ДАГБАЕВ.

АНГУУШАД ТАЙГАДА ГАРАБА

Баргажанай суута халтар хара булга гү, али хурдан түргэн гүйдэлтэй хандагай, буга, гүрөөһэ агнагшадай мүнөө ой тайгада гараһаар хэдэн хоног үнгэрбэ. Районой ангуушад үнгэрһэн жэлдэ 103,3 мянган түхэригтэ ангай арһа, мяха тушааха, хараалагдаһан түсэбөө 43 мянган түхэригөөр үлүүлээ һэн.

— Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр манай коопзверопромхозой ангуушад М. М. Лесто, А. А. Ананьев, Б. А. Яковлев, Л. И. Чебаков, А. А. Волгин, Н. С. Козулин, С. Г. Скосырский, С. А. Поздняков, А. И. Молчанов болон бусад хүбшэдэ ябахадаа шадамар бэрхээр агнуури хэжэ, баян олзотой бусадаг байһан юм,—гэжэ Баргажанай коопзверопромхозой ахалагша охотовед А. И. Бельков хөөрэнэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, байгша ондо Баргажан голой ой тайга, хүбшэдэ хэрмэн хэзээ хэзээнэйхиһээ үсөөн ха. Харин районой ангуушад нютагайнгаа гол горхон, нуур сөөрэмүүдтэ үдэдэг ондатра намарай һарануудта бариха түсэбөө дүүргэнтэбэ.

Тэрэшэлэн районой мэргэн ангуушадһаа гадна һайн дураараа агнуурида хабаадалсажа байдаг нютаг нютагай үбгэжөөлнүүд, амаралтада байгшад хүбшэдэ гаранхай. Хэрмэшэ нохойнуудай хусаха, буугай һүрэхэ абяан үглөөнэй агаарта аяар холуур сууряатажа захалба.

Районой коопзверопромхозой ангуушад болон һурагшад хабар, зунай һарануудта эм домдо ородог ургамалнуудые, алим жэмэс, һархяаг суглуулхаар хараалагдаһан арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарияа сүм дүүргэһэн байна.

Энэ жэлдэ ангуушадай байха байра байдал коопзверопромхоз эртээнһээ бэлдэһэн байна.

Манай корр.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» октябриин 20-до үнгэргэгдэһэн 42-дохи тираж.

«49-һөө 6-ень таахa». 4—бокс, 5—бүхэ барилдаан, 14— академическэ һэлюурдэлгэ, 16—мори урилдалтын спорт, 25—шаргын спорт, 42—уһан дээрэ сапаар урилдалгын спорт.

«36-һаа 5-ень таахa». 5—бүхэ барилдаан, 16—мори урилдалгын спорт, 19—санын урилдаан, 24—гарай бүмбэгэ, 32—фигурна һолжоролго.

ТЕАТР

ХҮШЭГЫН ХААГДАҺАН ХОЙНО

АРБАН наймадахи зуун жэлэй гайхамшагта ород зохёолшо Денис Иванович Фонвизин социальна удхатай олон зохёол бэшэжэ, тэрэ үеын обществын дутуу дундануудые гам хайрагүйгөөр элишэлэн шүүмжэлдэг байгаа. Харин «Недоросль» гэжэ комединь имагтал Фонвизинай зохёохы ажалай бэшэ, мүн XVIII зуун жэлэй ород драматургиин жэшээтэ һайн зохёол гэжэ тоологдодог. Тэрэ үеын обществын үмэнэ ажабайдалай табиһан гол шухала асуудалнуудые зоригтойгоор, гүнзэгыгөөр «онгилон» харуулһаараа энэ зохёол үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй.

Зүб даа. «Недоросль» хадаа тэрэ үеын үйлэ хэрэгүүдтэй нягта холбоотой, тэрэл үндэһэн дээрэ ургаһан уран һайханай түрүүшын ород зохёол болоно.

Мүнөө үедэ «Недоросль» эдир харагшадай театрта табигдадаг комеди болонхой. Бури наяад жэлэй саана — эдир харагшадай театрнуудай үгы байхада, «Недоросль» үбэлэй амаралтын үедэ табигдана, соносхолнууд дээрэ тэрэнэй нэрын бэшэгдэхэлээр, энэмнай гимназистнуудай зүжэг гээшэ гэжэ ехэшүүл хөөрэлдэнэ гэжэ ородой мэдээжэ түүхэшэн В. О. Ключевский халаглан бэшэһэн байдаг. Халаглаһанай үлүү байгаа: үхибүүдтэ сэхэ зорюулагдаһан бэшэшье һаа, энэ зүжэг эдиршүүлэй һайшаалда хүртэдэг, тэдэниие ехэ шууюулдаг байһан гэхэ. А. С. Пушкинай онтохонуудые, Д. Дефогой «Робинзон Крузые», Д. Свифтын «Гулливерые», В. Скоттын, А. Дюмагай романуудые эдиршүүл тиихэдэ һайшаадаг байгаа, мүнөөшье һайшааһаар.

Би олон ондоо театрнуудта олон ондоогоор табигдаһан «Недорослиие» хаража үзэһэнби. Һуралсалай зүжэг болгогдои табигдаһан «Недоросль» һайн юумэеэ ехээр гээдэг, заримдаа бултыень шахуу гээжэрхидэг. «Һурахаа һананагүйб, һамга абахаа һананаб» гэһэн Митрофанушкын мэдээжэ үгүүлэлые гол удха болгон табихадаа, зарим режиссёрнууд энэ зохёолые педагогическа ябаган онтохон, нэгэ класстаа хоёрдохи жэлээ һурахаяа үлэгшэдые наадалһан зүжэг болгодог ушар али олон үзэгдэгшэ. Үтэлжэ, үлгэ-һалга болошоһон Простаковануудсценэ дээгүүр бүмбэрэлдэхэдөө, гахай мэтэ Скотининууд хашхаралдахадаа, таргалшаһан Митрофанушканууд хүжүүнээр хэлтэлзэхэдээ, уран зохёолой типүүдтэ баг үмдүүлжэрхиһэн мэтээб үзэгдэхэ.

Харин бидэ мүнөө тад ондоо «Недоросльтэй» ушарбабди. Режиссёр энэ зохёолые тон шэнээр уншажа, удхыень шэнээр гаргаһан байна. Фонвизинай сэдьхэлые долгисуулдаг байһан гол шухала хоёр асуудалые Томскын театрайхид харуулжа шадаа. Ямар хоёр асуудал бэ гэхэдэ, нэгэдэхеэр, тэрэ үеын дворянгуудай сэдьхэл бодолойнгоо талаар доройтолго; хоёрдохёор, хүмүүжүүлгын асуудал. Хүнэй хүн бололгые тодорхойлдог юумэн хадаа **хүмүүжүүлгэ** гэһэн бодол XVIII зуун жэлэй эрдэмтэдэй ухаае эзэлдэг байгаа бшуу. Хүмүүжүүлгын гол шухала асуудал хадаа гүрэн түрын удхатай холбоотой, дворянгуудые зүбөөр лэ хүмүүжүүлээ һаа, обществые хосоролгоһоо абарха зам нээгдэхэ ёһотой гэжэ Фонвизин бодомжолдог байгаа.

Айлшадайнгаа зүжэгые хараад, олон юумэ бодожо үзэхэ, үни үнгэрһэн үе саг бидэниие эндэ хүлеэжэ байгаа юм алтай гэһэншүү сэдьхэл түрэгдэнэ. Зүжэгэй ритм, бүхы «нервынь» бурьялма байһаниинь энээнһээ удхатай.

Искусство шэнжэлэгшэ-ойлгуулаи хэлэгшэ зүжэгтэ оруулагданхай. Тэрэнэй ролиие Г. Поляков гүйсэдхэнэ. Энэ хүн зүжэгтэй бидэниие танилсуулна гэхэ гү, али үгышье һаа, Россин хуби заяан тухай бодомжолходомнай бидэндэ туһална гэхэдэ болохо. Алла Пугачевагай «Һолоомохон, намайе бариищ, бариищ» гэһэн дуухан аялгатана. Тиигээд лэ XVIII зуун жэлэй образууд нюдэ сабшаха зуура манай үеын хүнүүд болошохо юм. Ондоогоор хэлэбэл, бидэ өөһэдөө сценэ дээрэ гарашоо хабди!..

Фонвизинай һүүлээр Россида байһан сатиригууд — Н. В. Гоголь, А. В. Сухово-Кобылин, М. Е. Салтыков-Щедрин гэгшэд юумые үлүүсэ томодхон хараха (гиперболэ, гротеск) ёһо заншалда бидэниие һургаһан байна. Зүгөөр Фонвизин ондоо ха юм. Гол илгаань ямар бэ гэжэ Гоголь лэ тодоруулһан байдаг: **«Энэ комеди соо бүхы ород юумэн угаа ехээр карикатура болгогдон зураглагдаа гэжэ һанахаар. Гэхэ зуура карикатурлаһан юумэн энээн соо байхагүй: хамаг юумэн байгаалиһаа амидыгаар абтанхай».** Фонвизинай ондоо бүтээл тухай А. С. Пушкин баһал имэрхүүгээр хэлэһэн байна: **«Эдэ бүгэдэ бодото байдалһаа буулгагдан бэшэгдэнхэй гээшэ аабза».** Тиихэдээ XVIII зуун жэлэй Фонвизин XX зуун жэлдэ ажаһуужа байһан бидэниие «буулгаһан» болоно гү? Үнэнииень хэлэхэдэ, бэлигтэй коллективэй бэелүүлһэн зүжэг тиимэрхүүгээр соностоно. Бэлигтэй коллектив гэхэдээ, зүжэгые найруулан табиһан режиссёр В. Богатыревые, уран зураашa Рашид Доминовые, наадаһан бүхы актёрнуудые һанаандаа оруулнаб.

Бэлигтэй артист Василий Поповой наадаһан Митрофан гээшэ хэн бэ? Хүдэлхэнь хүжүүн болотор маряажаһан хүбүүн гү? Шал тэнэг хүн гү? Бэшэ даа.

Правдин: — Үүдэн ямар нэрэ гээшэб? Юумэнэй нэрэ гү, али тэмдэгэй?

Митрофан: — Үүдэн? Али үүдэн?

Правдин: — Али үүдэн! Энэ байгша.

Митрофан: — Энэш тэмдэгэй нэрэ.

Правдин: — Юундэ гээшэб?

Митрофан: — Юундэб гэхэдэ, энэш өөрынгөө тэмдэгтэй газарта байлгаданхай.

А-бэ-хаае мэдэхэгүй хүн бүхэн ябууд дундаа иигэжэ гарасалдахагүй бшуу. Юумэ мэдэхэгүй гү? Тиимэ, юушье мэдэхэгүй. Зүгөөр тэнэг бэшэ. Эхэдээ һаймһархадаашье, эмхидхэлшын шадабаритайгаа гэршэлэн, Софиие хулууһан ёромуута үзэгдэлдэшье Митрофан тэнэг хүн бэшэ байна. В. Поповой зураглаһан Митрофан эршэтэй дорюун, булимтархы шэнжэтэй хүн.

Простакова (артистка М. Орлова), Скотинин (артист С. Хрупин) үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһандаа омогорхоно. Энэнь имагтал зэрлиг зан бэшэ. Энэнь хадаа урдын байдалай үзэл бодолые зорюута баримталһан ябадал болоно. Бури зүбөөр хэлэбэл, мүнөөнэй байдалда урагшаа дабшаха ушар ёһонһоо тэдэниие «абархаар» хуушанай байдалда түшэглэһэн ябадал болоно.

Артистка М. Орловагай ялас гэмээр зураглааша Простакова хадаа бурьялжа байдаг сэдьхэлтэй, абьяас шуналтай эхэнэр. «Нэрэ хүндэеэ гэһэн хүн», — гэжэ Простакова тухай Н. В. Гоголь бэшээ һэмнай.

Госпожа Простаковагай хүсэтэй дуран жэхымэ зэбүүн хубилалтада ороод, Митрофанай эхэ хадаа хүн ябадалайнгаа голые алдажархёо. Зүбөөр хэлэбэл, зэрлиг гуримтай ажабайдалынь тэрэнэй голые алдуулаа. Хүсэеэ гаргаха аргын олдолго ба үри бэеэ үлүүсэ эрхэлүүлэн дурлал...

Е. САНЖИМИТ...
...арадай театрай реж...

Номой таг

СУУТА ГҮЙСЭДХЭГШЭДЭЙ ДУРАСХААЛДА

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын искусствын таһагта ород совет театрай мэдээжэ ажал ябуулагшад тухай домоглоһон шэнэ номууд оробо. Е. К. Ливановагай хэблэлдэ бэлдэжэ үгэһэн «Борис Ливанов» гэһэн суглуулбариие эндэ нэн түрүүн нэрлэхээр. Совет сценын гайхамшагта актернуудай нэгэн болохо Борис Николаевич Ливановай дурасхаалда тус ном зорюулагданхай.

Дубровский, Швандя, Ноздрёв, Солёный, Бочарев, инженер Забелин... Гэхэ мэтээр тоолобол, оронхоймнай театрай, мүн кинематографиишье классикада ороһон мартагдашагүй хэды олон образ нэрлэгдэхэ гээшэб! Константин Сергеевич Станиславскиин, Владимир Иванович Немирович-Данченкын эрхим шабинарай нэгэн ябаһан тэрэ зохёохы бүхы замаа Москвагай Художественно театртай суг хамта дабаһан юм. Кинематографидашье С. Эйзенштейн, В. Пудовкин, А. Довженко мэтын суута мастернуудтай хүдэлөө.

Оюун бэлигтэ артистын зохёохы ба ажабайдалай намтартай танилсуулһан нипээд сэнтэй материал дурсагдаһан суглуулбарида оруулагдаа. Тэрэнэй бэшэһэн статьянууд, тэмдэглэлнүүд, бэшэгүүд, гадна Кукрыниксынүүдэй, Б. Ефимовэй, А. Гончаровой, Б. Ливановай өөрынь зураһан зурагууд, шаржнууд энэ ном дотор толилогдоһон байха юм.

«Искусствада зорюулагдаһан ажабайдал» гэһэн серидэ «Алексей Попов» гэжэ ном хэблэгдэбэ. Авторынь —Н. М. Зоркая. Совет театральна режиссурын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн болохо Алексей Дмитриевич Поповой ажабайдалай 60 жэлдэ номой 6 бүлэг зорюулагдаа. «Виринея» ба «Разлом» (Е. Вахтанговай нэрэмжэтэ театр. 1920-дохи онууд). «Поэма о топоре», «Мой друг», «Ромео и Джульетта» (Революциин театр, 1930-дахи онууд) — А. Д. Поповой табиһан эрхим эдэ зүжэгүүдэй шэнжэлэл дурсагдаһан номдо оруулагдаа. Мүн Совет Армиин түбэй театрта (хори гаран жэлэй туршада А. Д. Попов энэ коллективые хүтэлбэрилһэн юм) табигдаһан «Укрощение строптивой», «Давным-давно» гэһэн зүжэгүүд тухай дурдалганууд мүн лэ эндэ толилогдоо.

Ород совет театрай оюун бэлигтэ ажал ябуулагшад—Николай Симонов ба Юрий Завадский тухай «Н. Симонов ба Ю. Завадский» гэһэн ном соогоо театр шэнжэлэгшэ М. Н. Любомудров бэшэнэ. «Суута хүнүүдэй ажабайдал» гэһэн серидэ тус ном хэблэгдээ.

Суута трагик, героико-романтическа шэглэлэй актёр Николай Симонов хадаа бүхы наһаяа ородой эгээл хуушанай театрнуудай нэгэндэ — Ленинградай Пушкинай нэрэмжэтэ академическэ театрта зорюулаа юм гэжэ «Николай Симонов» гэһэн очерк дотор хэлэгдэнэ. Ажабайдалай ядарал, зоболонгые, аза жаргалые үрэ зүрхөөрөө мэдэржэ, ажамидаралай алтан хэшэгтэ хүртэгшэдэй мартагдашагүй образуудые Н. Симонов бүтээгээ гэжэ мэдэнэбди. Чацкий ба Петр I, Астров ба Кастусь Калиновский, Сатин ба Протасов... Үндэр һайхан һанал, эрмэлзэлээ аршалан, амин наһаяа гамнангүй тэмсэдэг зоригтойшуул...

Евгений Багратионович Вахтанговай бэлиг түгэлдэр шабиин зохёохы намтарта «Юрий Завадский» гэһэн очеркоёо автор зорюулһан байна. Өөрынгөө театр-студиие байгуулха саһаань эхилээд, Совет Армиин түбэй театрта, Ростов хотын М. Горькиин нэрэмжэтэ театрта, Моссоведэй нэрэмжэтэ театрта хүдэлһэн саг хүрэтэрнь Ю. Завадскийн ажабайдалай ба зохёохы замые М. Л. Любомудров тодо һайханаар зураглана. Тиигэжэ совет театрай алтан жасада сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулһан оюун бэлигтэ режиссёрой намтартай танилсаха арга боломжо тус ном бидэндэ олгоно гээшэ.

Бүхыдөө дурсагдаһан номуудай үргэн олон уншагшадай халуун һонирхолые үүсхэхэ байһанда ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

В. РУБЦОВА,
библиограф.

ХИЛЫН САанаҺаа

ТАСС • АПН

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

«Вашингтон пост» газетын асуудалнуудта нүхэр К. У. Черненкын үгэһэн харюунууд уласхоорондын олониитын ба хэблэлэй анхарал татаһаар. Советскэ Союз эб найрамдалта залан сэхэ политикаяа бэелүүлэн, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхые оролдожо, совет-американ харилсаае һайжаруулха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалые хангаха зорилготойгоор бодото хэрэгүүдые бэелүүлхыень США-е уряална гэжэ элдэб оронуудай политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, хэблэл энэ документые үргэнөөр тайлбарилхадаа тэмдэглэнэ.

Иимэ үүсхэлнүүд Советскэ Союзай ба США-гай аша туһада, эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада буу зэбсэгүүдые хизаарлаха шухала хэмжээнүүдтэ хүргэхэ аргатай юм гээд этигэн найдажа байһанаа ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр К. У. Черненкын үгэһэн харюунуудые тайлбарилхадаа мэдүүлээ.

К. У. Черненкын харюунууд США-гай хүн зоной анхарал татаһаар. Совет хүтэлбэрилэгшын харюунууд дотор найруулагдаһан дурадхалнуудые наринаар шэнжэлхэ шухала гэжэ демократическа партиһаа США-гай вице-президентын тушаалда кандидат Дж. Ферраро Эй-би-си гэдэг телекомпанида интервью үгэхэдөө тэмдэглэбэ. Хэмэл ододые буудажа унагааха зэбсэгүүдые үгы хэхэ талаар Советскэ Союзтай хөөрэлдөөнүүдые хэхын түлөө тэмсэнэбди гэжэ Ферраро мэдүүлбэ. Энэ асуудалаар договор баталха бүхы арга боломжонууд бии гэжэ бидэ тоолонобди. Ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ тухай хэлсээ СССР болон США-гай хоорондо баталха гээшэ ехэ удха шанартай байна.

Бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхые ородуудай хүсэжэ байһыень совет хүтэлбэрилэгшын мэдүүлгэ удха шанараараа, түхэл шэнжээрээ гэршэлбэ гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ. Совет-американ харилсаае һайжаруулгаһаа шухала асуудал мүнөө байхагүй гэжэ американ ондоо газетэ — **«Нью-Йорк дейли ньюс»** батална.

«Вашингтон пост» газетын асуудалнуудта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын үгэһэн харюунууд дотор найруулагдаһан Советскэ Союзай эб найрамдалта дурадхалнуудые үндэрөөр сэгнэнэб гэжэ США-гай Компартиин Генеральна секретарь **Гэс Холл** мэдүүлбэ.

США-гай Эб найрамдалай советэй гүйсэдхэхэ директор **М. Майерсон**, США-гай кооперативна лигиин президент **Е. Морган Вильямс** К. У. Черненкын үгэһэн харюунуудые үргэнөөр тайлбарилан шэнжэлээ.

Совет хүтэлбэрилэгшэ тодо һонор дурадхалнуудые оруулба гэжэ Англиин **«Таймс»** газетэ бэшэнэ. Тэдэниие бэелүүлгэ уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха байна.

Германиин Компартиин түрүүлэгшын орлогшо **Г. Готье**, Португалиин **«Диариу»** газетэ, Сириин **САНА** агентство, **«Таимс оф Индиа»**, Болгариин **«Работническо дело»**, Чехословакиин **«Руде право»** газетэнүүд совет хүтэлбэрилэгшын үгэһэн харюунуудые тайлбарилхадаа, эдэнь СССР-эй эб найрамдалта гадаадын политикые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулна гэжэ тэмдэглэбэ.

ЯПОНОЙ КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТОКИО. Японой Коммунис партиин ЦК-гай юһэдэхи пленум эндэ боложо, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сарахын түлөө Японой консервативна правительствын хархис политикые буруу һүргэхын түлөө үргэн ниитэ арад зоной тэмсэлые шангадхаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Японой Коммунис партиин ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ Тэцудзо Фува уласхоорондын байдал тухай элидхэл пленум дээрэ хээ.

КПЯ-гай ЦК-гай Секретариадай түрүүлэгшэ Мицухиро Канэко мүнөөнэй оршон байдалда Компартиин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэлые пленум дээрэ хэхэдээ, япон-американ «аюулгүйе сахиха договорые» болюулхын түлөө ниитэ национальна тэмсэлые улам үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ. КПЯ-гай Центральна Комитедэй «Мүнөөнэй байдал ба Японой Компартиин үүргэ» гэһэн мэдүүлгэ пленум дээрэ баталагдан абтаба.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө Японой коммунистнуудай тэмсэл улам бүри шухала удха шанартай боложо байна гэжэ КПЯ-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ Кэндзи Миямото пленумые хаахадаа тэмдэглээ.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

САНА. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуимшуулан шиидхэхэ асуудалда Советскэ Союзай ямараар хандажа байдагые Йеменэй Араб Республикын президент А. А. Салех үндэрөөр сэгнэбэ. Хойто-Йеменэй САБА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, американ империализмын ба тэрэнэй Израилиин союзнигай ээрхэг түрнмхэй һанаашалгануудта эсэргүү тэдэнэй тэмсэлдэ, Дүтын Зүүн зүгтэ үргэн ехэ, бата бэхи эб найрамдал тогтооһоной үндэһөөр Палестинын асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэ араб арадуудта СССР-эй үзүүлжэ байдаг туһаламжа, дэмжэлгые тэрэ онсолон тэмдэглээ.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИИН УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Уставтай зохилдуулан буу зэбсэгүүдые хуряалгын, бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын харгы замуудые оролдосотойгоор бэдэрхыень уласхоорондын энэ эмхиин Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр уряалба. Манай үе сагта, нэгэ гүрэнэй ядерна буу зэбсэг хэрэглэжэ болохо байһан сагта, хүн түрэлтэнэй бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ аюул тохёолдуулагдахадаа магадгүй. Тиимэһээ хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйе хангаха ори ганса зам бэдэрхэ эрилтэ табина гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ойн баярай октябриин 24-дэ бүхы дэлхэй дээрэ тэмдэглэгдэхын урда тээ Х. Перес де Куэльяр уласхоорондын энэ эмхиие хамгаалха баатай болоһон байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, США-гай захиргаан ООН болон тэрэнэй тусхай эмхи зургаануудта зүрюу харша ябуулгануудаа үүдхэнэ, хардалга гүрдэлгэнүүдые хэнэ.

США-гай ээрхэг түрнмхэй ябуулга бүгэдэ ниитын эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай аша туһада зүрюу харша байна. Эдэ бүгэдые буруушаан шүүмжэлхэдэнь, тэдэнэр уласхоорондын эмхиин ябуулгануудта дурагүйдэнэ бшуу. Аюулгүй байдалые хангаха, нютагуудай хёмороо зүришэлдөөнүүдые гуримшуулха, колониализмые усадхаха буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахын тула ООН-ой Устав ехэ арга боломжонуудые нээнэ гэжэ Генеральна секретарь тэмдэглээ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдые, дайнай аюулые буруушааһан хүдэлөөндэ хабаадагшадые США-гай засагаархид дарлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энээхэн наһажаал хүн «Дженерал электрик» корпорациин нэгэ заводой дэргэдэ болоһон манифестацида хабаадаһанайнгаа түлөө баригдаһан байна.

АП—ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯ...

Нэгэдэхи ... КПСС-эй Центральн... тедэй Пленум тух... сэл. КПСС-эй Гене... секретарь нүхэр К. ... ненкын хэлэһэн үг...

Хоёрдохи, гурбад... даһануудта. «Ороно... лой нөөсэнүүдые ... тайгаар ехэ болгох... гоор мелиораци... жуулагдаһан газар... лэлгын ашаг үрые... гын удаан болзоро... ма тухай» элидх...

Дүрбэдэхи ... Уласхоорондын ... Мэдээсэлнүүд, сонос...

СЭНХИР ЭК...

НЭГЭДЭХИ ПРОГ...

Москва. 9.00 — ... 9.40 — Үглөөнэй ... 9.55 — Мультфильм... «Дом Островского» ... 13.10 — «Мэдээ»... 13.40 — Шэнэ һонин... хүрэтэр). 15.15 — ... нин. 15.35 — Баримта... мууд. 16.20 — «Сугта... булэбди». 16.45 — ... респондентнүүд ... — «Поэзи». И. Сельви...

Улаан-Үдэ. 17.55 — ... очерк. 18.05 — ... дахин чемпион ... Медведьтэй уулзалга.

Москва. 18.45 — ... тэр ба тэрэнэй ... һанай».

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... — мэдээсэлэй програм...

Москва. 19.45 — ... —туби дахинай ...

Улаан-Үдэ. 20.00 — ... — нютагуудай һонин... Москвада арадай ... бүхэсоюзна зүблөө... дагшадтай пресс-кон...

Москва. 21.00 — ... левидениин болон ... радиогой орд арадай ... ментнүүдэй академ... кестрэй концерт. 22.0... мя». 22.35 — «Хүгжэм... та, кинодо ба телевид... 23.00 — Футболоор ... кубок. «Локомотив» ... — «Спартак» (Москва)... дамжуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА...

Москва. 9.00 — ... гимнастика. 9.15 — ... та фильм. 9.35, 10.3... жэм. 5-дахи класс. 10... — Немец хэлэн. 11.0... Твардовский. «Васили... кин». 11.35, 12.40 — ... биологи, 9-дахи класс... «Эжын һургуули». 13... хэ. 9-дахи класс. 14... дэм дэлгэрүүлгын ... — Совет уран зурагай ... во. 15.10 — «Ажахы ... гын һургуули». 15.4... ло Пикассо — уран ... коммунист. 16.30 — ... нин. 17.55 — «Сегодн... дии» — фильм-концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — ... шадта «Горн» гэжэ ... 19.15 — «Таанадта ... нууд болон политик... нууд».

Москва. 19.30 — ... фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — ... холнууд.

Москва. 20.00 — ... фильм. 20.25 — «36 ... дал ба залуушууд. ... «Амгалан нойрсогты, ... шуул». 21.20 — Автос... Европын чемпионат ... Баримтата фильм. ... «Время». 22.30 — «... деной земли» — ... най фильм. 1-дэхи се...

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ; 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-5[illegible] промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58 культуры [illegible] — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли [illegible] Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00588. Заказ № 244. Индекс 04649.